

Bijzondere plantenvondsten in de regio Amsterdam 2010-2012

door Ton Denters

Na jaren zonder, nu toch weer een overzicht met bijzondere plantenvondsten in onze regio. Daarmee wordt een traditie hersteld. Met de komst van *Waarneming.nl* en *Telmee*, waarmee vondsten meteen publiekelijk worden, leek deze lijst overbodig, maar bij nader inzien blijkt dat niet het geval. Op deze sites gaat het in de regel om "kale" gegevens zonder enige context. Allerlei wetenswaardigheden, bijzondere omstandigheden, trends ontbreken. Juist deze context geeft de waarnemingen betekenis. Daarom kwamen er vele verzoeken om toch weer een traditioneel overzicht samen te stellen met de bijpassende omlijsting. Het resultaat is ouderwets; een omvangrijke lijst vol wetenswaardigheden.

De lijst richt zich op het stedelijk gebied van Groot-Amsterdam, het landelijk gebied blijft buiten beschouwing. Deze keuze is gemaakt omdat juist de stedelijke flora in beweging is en daarmee buitengewoon interessant. De Flora-atlas van de regio Amsterdam maakt veel duidelijk. Daarin ontbreekt bijvoorbeeld nog *Kruipklokje*. Dat stadsplanten 'hot' zijn blijkt ook uit de toestroom van floristen van buiten de hoofdstad. In 2011 was er een special Floron 'stadskamp' waarbij ruim dertig floristen 'De Nieuwe Amsterdammers' inventariseerde. Zie verslag <http://www.frontlinie.nl/floron/VerslagFloronkamp2011D14.pdf>. Ook de Plantensociologische kring Nederland en het Floristisch Genootschap waaronder ook een Vlaamse delegatie gingen in Amsterdam op zoek naar stadsplanten.

Flora-atlas van de regio Amsterdam. Verspreiding van alle soorten in en rond Amsterdam in de periode 1980-1998.

De allerlaatste exemplaren, nu voor slechts € 10,-

Interesse?

Mail: tondenters@hetnet.nl

Adoxa moschatellina – **Muskuskruid** Van nature niet in en rond Amsterdam. Recent van diverse plekke gemeld, meest in heemparken (o.a. Thijsssepark, Siegerspark en Gaasperpark). Daarnaast is er sprake van een min of meer natuurlijke vestiging in het Amsterdamse Bos (116-480 *JvdB /EB*). Eric Brandes bericht hierover: "Voor zover mij bekend gaat het om een natuurlijke plek. Niet ver hier vandaan staan zeer veel sneeuwklokken die -in overleg met de beheerder van het bos- eertijds door sneeuwklokkentelers vanuit Noord-Frankrijk zijn geplant om later weer te kunnen oogsten. Het waren dezelfde telers die op Texel sneeuwklokken in productie hebben genomen. Met de sneeuwklokken zijn mogelijk ook andere bossoorten geïmporteerd. In de buurt van Muskuskruid is ook **Bosbingelkruid** te vinden (zie waarneming.nl/view/52881850)."

Agastache rugosa – **Koreaanse munt** Het geslacht *Agastache* omvat ongeveer 20 soorten vaste planten uit China, Japan en Noord-Amerika. In Engeland en België (Vlaanderen) blijkt (vooral) *Agastache rugosa* te verwilderen. Ook in Nederland lijkt dat het geval, nadere determinaties bevestigen dat de inburgerende populaties/planten tot *rugosa* te behoren. In Amsterdam is dit taxon vastgesteld in onder meer de binnenstad, Staatsliedenbuurt, Hoofddorppleinbuurt en Spaarndammerbuurt. *Agastache rugosa* en *Agastache foeniculum* zijn lastig uit elkaar te houden (de bladen zijn bij *foeniculum* wollig en bij *rugosa* gewoon behaard). Vooral de zaden zijn onderscheidend: zie Digitale Zadenatlas van Nederland <http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/>. *Agastache* staat op vochtige, goed doorlatende (stenige) grond, in het bijzonder op zonnige plaatsen. *Agastache* ontbreekt nu nog in Flora van Nederland, in een komende editie verdient deze soort een

volwaardige plaats.

Achillea filipendulina – **Geel duizendblad** Deze composiet uit de Kaukasus is vanwege zijn mooie diepgele bloemscherm een populaire tuinplant. In onze contreien verwilderd de soort, maar in de regio Amsterdam zijn nog weinig waarnemingen. Recent: 131-479 *BM* Weesp-Centrum, Oude gracht-Achter 't Vosje, bovenop steenglooing. 122-486 *TD* Amsterdam-Plantage, op kade van Entrepotdok.

Actinidia deliciosa – **Kiwi** Deze bekende fruitstruik komt oorspronkelijk uit China. In stedelijk gebied komt deze soort als escape voor, waarbij de plant zich ook staande weet te houden. Recente vondsten in Amsterdam: 120-485 *TD* Amsterdam-OudZuid, een spontaan opgekomen exemplaar aan rand van binnenkoekoek aan Pieter de Hoochstraat; 120-486 *TD* Amsterdam-OudWest, een exemplaar op walmuur Da Costagracht; 119-487 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, een fors exemplaar op braakliggend terrein.

Ajuga reptans forma '*atropurpurea*' is een purperbladige variëteit van het 'gewone' **Kruipend zenegroen**. Deze variëteit wordt veel als sierplant in tuinen aangeplant, verwilderd geregeld en kan zich dan ook staande houden. op daaruit kan verwilderen en dan vaak staande weet te houden. In stedelijk gebied van Amsterdam te vinden op achterafplekjes, met name op binnenplaatsen en in tuingangen.

Alcea rosea – **Stokroos** Op grote schaal, met name in dicht stedelijk gebied, volledig ingeburgerd. Deze plant ontbreekt opvallend genoeg nog in de Heukels' Flora (23ste editie), in een komende editie zou dat niet meer het geval mogen zijn.

Alopecurus aequalis – **Rosse vossenstaart** In Amsterdamse regio een zeer zeldzame soort. Enkele stadsvondsten (o.a. In Frankendael). Nieuw in: 119-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt een plant in straatgoot.

Althaea hirsuta – **Ruige heemst** Opvallende uit Midden- en Zuid-Europa afkomstig eenjarige soort, die sterk lijkt op Malva (in British Flora / Stace staat deze soort vermeld als *Malva setigera*!). In Nederland sporadisch adventief. 118-496 *IvdB* Zaandam, twee planten in ruige wegkant aan rand van Oostzanerveld. Zie w.nl/view/69660291.

Althaea officinalis – **Heemst** Zeldzame soort van (brakke) rietmoerassen en ruigten, rond Amsterdam min of meer verdwijnend en nog enkele restpopulaties. Nog op diverse plekken langs Noordhollandsch Kanaal o.a. 123-489 *HW* Amsterdam-Noord en 124-492 / 125-492 *KB* Ten zuiden van Het Schouw, diverse kleine groeiplekken. Vastgesteld op enkele nieuwe locaties, waarbij de soort vermoedelijk (deels) geïntroduceerd is: Oostzaan-Het Twiske *NZ* 121-496, een forse plant in rietruigte. 125-485 *HJ* Amsterdam-Watergraafsmeer, een plant op Oosterringdijk. 122-483 *MC* Amsterdam-Rivierenbuurt/ZuiderAmstel, Elf planten in ruige oevervegetatie. 118-479 *PW* Amstelveen, 12 planten op slootoever aan Burgemeester Rijnderslaan. Naast natuurlijke standplaatsen komt Heemst tegenwoordig ook als 'garden escapes' op straat voor: 121-485 *TD* Amsterdam-De Pijp, vier planten in Eerste Jacob van Campenstraat, samen met *Alcea rosea*. 120-484 *TD* Amsterdam-De Pijp, een plant langs gevelmuur Jozef Israëlkade.

Allium tuberosum – **Chinese bieslook** Alom gekweekt in Oost-Azië, oorspronkelijke verspreiding onbekend. In Nederland enkele verwilderingen, waaronder recent in Amsterdam. 119-485 *TD* Amsterdam-OudWest, drie pollen op trottoir (tussen stoeptegels) op hoek Pieter Langensraat en 1e Helmerstraat. Stengels bovenin afgeplat licht kantig, onderaan duidelijker kantig (bijna met lijsten). Bladen min of meer vlak (circa 6 mm breed) licht gootvormig en zwak gekield. Plant met zwakke knoflookgeur. Bloemen wit, zes witte kroonbladen met een zwakke roze streep aan de buitenkant. Anders dan de naam doet vermoeden lijkt deze plant in het geheel niet op Gewone bieslook *Allium schoenoprasum*, een soort die in urbaan gebied als straatplant steeds meer terrein wint.

Alnus cordata – **Hartbladige els** 116-487 *PDe* Amsterdam-Slotermeer; deze els, die in deze buurt als straatboom is aangeplant, zaait zich uit; in Socratesstraat heeft de soort zich aan gevelmuren langs het trottoir gevestigd.

Amaranthus albus – **Witte amarant** Oorspronkelijk uit Noord-Amerika. In regio Amsterdam zeldzaam ingeburgerd op spoorwegterreinen en langs het spoor en dan met name in het Westpoortgebied (zie Flora-atlas van de regio Amsterdam). In aansluiting daarop zijn nu weer nieuwe vondsten gedaan: 117-491 / 118-490 / 119-489 *EB* Amsterdam-Westpoortgebied, enkele tientallen planten op verspreide plekken langs het spoor.

Amaranthus caudatus – **Kattenstaartamarant** Een opvallende eenjarige amarant met lange purperrode 'staarten' die (soms tot aan de grond toe) hangen. Het ovale blad is donker getint en de stengels kleuren in de herfst rood. Deze plant is erg decoratief, laat zich bovendien goed drogen en wordt om die reden veel in (droog)boeketten toegepast. Is al zeer lang in cultuur; de oorspronkelijk wildvorm komt waarschijnlijk uit Zuid-Amerika. In Amsterdam is deze soort een tijdelijke verschijning, die niet standhoudt. Recente vondsten zijn: 121-486 *TD* Amsterdam-Centrum, enkele planten langs straatkant Keizersgracht. Daarnaast is in de hoofdstad de sterk verwante *Amaranthus hypochondriacus* vastgesteld op een spoortalud in het Westerpark (119-489 *TD*), daar tijdelijk 150 planten. Dit is eveneens een indrukwekkende, grote decoratieve plant, maar in plaats van overhangende heeft deze soort rechtopstaande staarten.

Amaranthus deflexus – **Liggende majer** Nog altijd in Sumatrastraat (124-485 *FKA* Amsterdam-Indische Buurt), de eerste inburgeringslocatie van Nederland. Hier in 2005 ontdekt, in 2012 weer veel kiemende planten tussen voegen van plaveisel met daarnaast grotere exemplaren als onkruid in aangrenzende geveltuinen.

Anisantha madritensis – **Spaanse dravik** Mediterrane soort die zich thuis voelt in urbaan gebied en een speciale band heeft met Amsterdam. De hoofdstad herbergt in OudWest omvangrijke groeiplaatsen, met een geschatte populatie van circa 5.000 planten!

Anisantha diandra – **Hoge dravik** 121-489 *TD* Amsterdam-Westerdoksdiijk, deze soort komt nog altijd op het Stenen Hoofd voor (al zeker sinds 1985); samen met *Apera interrupta* en *Vulpia bromoides*. Daarnaast nieuw in: 123-488 *NvdH* Amsterdam-Noord, vijf planten in Hamerstraat. 119-488 *TD* Amsterdam-Waterwijk, op bedrijfsterrein in en aan rand van heesterbeplanting en aangrenzende bestrating Waterkeringweg.

Apera interrupta – **Stijve windhalm** 121-489 *TD* Amsterdam-Westerdoksdiijk, Stenen Hoofd. Handhaaft zich hier al zeker sinds 1989 samen met *Anisantha diandra* en *Vulpia bromoides*.

Arenaria leptoclados – **Tengere zandmuur** Tengere zandmuur heeft zich in korte tijd van bijzondere stadsplant tot een typische urbane soort ontwikkeld. Het plantje voelt zich thuis op uiteenlopende stenige substraten. In Amsterdam komt de soort nu verspreid over de gehele stad voor. Het meest uitbundig is zij te vinden aan de voet van beschaduwde gevelmuren, onder meer in De Pijp, Oost en in De Baarsjes.

Artemisia absinthium – **Absintalsem** 117-488 *PDe* Amsterdam-Slotermeer; tiental planten in wegberm van De Roos van Dekamaweg. 119-488 *RW* Amsterdam-Waterwijk / Staatsliedenbuurt, een plant. 120-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, tot ruim dertig planten op braakliggend bouwterreintje aan Van Beuningenplein. 118-486 *TD* Amsterdam-De Baarsjes, enkele planten aan Postjeskade. 111-491 *PW* Amsterdam-Ruigoord, in berm Westpoortweg.

Artemisia verlotiorum – **Herfstalsem** 118-485 *TD* Amsterdam-Hoofddorppleinbuurt. Eerste goed gedocumenteerde vondst in Amsterdam (w.nl: view 1458826). Woekerend in geveltuin aan Sloterkade 94-95. Bovenste (middelste) bladen gaafrandig met lange eindslip (tot wel 7 cm lang), sterk verschillend van de onderste, meer ingesneden bladen. Planten met frisse, kruidige alsemgeur. Stengel ook op oudere delen blijvend zachtharig. Plant met lange wortelstokken, waardoor de afzonderlijke planten (scheuten) losjes verspreid in de gehele geveltuin opkomen. Herfstalsem is een uit China afkomstige alsemsoort die nauw verwant is aan de bekende en algemene Bijvoet *Artemisia vulgaris*. Vermoedelijk is Herfstalsem, die nu nog als zeer zeldzaam te boek staat, al verder verspreid geraakt dan nu bekend; de soort wordt onvoldoende herkend. Naast Amsterdam is deze soort vastgesteld in Breda (op meerdere locaties), Rotterdam, Wageningen, Utrecht en Haarlem.

Arctium lappa – **Grote klit** Typische voor rivierengebied, daarbuiten schaars, zo ook in Amsterdamse regio, zeker in stedelijk gebied. Vaak verward met **Gewone klit** *Arctium minus*, die –anders dan de naam minus doet vermoeden- tot wel 2,5 meter hoog kan worden. 117-485 FKA Amsterdam-Slotervaart, vier planten op braakliggend terreintje. 122-486 TD Amsterdam-Centrum, een plant in boomspiegel bovenop kade langs Amstel. 113-500 JWD Zaandam, een plant in wegberm van provinciale weg (N8).

Asplenium adiantum-nigrum – **Zwartsteel** In Amsterdam voor het eerst in 1987, daarna in toenemend aantal met 2002 als topjaar, toen 500 planten op 20 groeiplekken. Door diverse restauratieprojecten daalde dit aantal tot 174 exemplaren in 2004. Sindsdien weer enige uitbreiding van 203 in 2007, 317 in 2009 tot 336 stuks op 58 groeiplekken in 2011.

Asplenium ceterach – **Schubvaren** 121-489 MPL Amsterdam-Stenen Hoofd. Grootste groeiplaats van deze bijzondere muurvaren in ons land, thans 376 exemplaren! In 2011 was er sprake van een reconstructie van de kademuren ter plaatste waarbij de varenpopulaties (grotendeels) zou verdwijnen. Na protest van uiteenlopende natuurpartijen, waaronder Floron, KNNV, Nederlandse varenvereniging, Alterra, Nationaal Herbarium Leiden, etc. zijn de geplande werkzaamheden van de baan. Toch is het belangrijk om deze locatie in de gaten te houden; er niets zo veranderlijk als de (gemeentelijke) plannen en politiek.

Naast de klassieke vindplaats op het Stenen Hoofd is Schubvaren recent ook op drie andere locaties in de hoofdstad ontdekt, het betreft: 120-488 VtH Amsterdam-Staatsliedenbuurt, een plant op walmuur Wittenkade. 120-489 VtH Amsterdam-Oude Houthaven, een plant op Van Diemenkade. 123-487 CB Amsterdam-Oostelijk Havengebied, een plant op Javakade.

Aster schreberi (syn. *Eurybia schreberi*) – **'Netelaster'** Overblijvende soort, met kenmerkende netelachtige bladeren, uit Noord-Amerika. Wordt aangeplant, onder meer in plantsoenen. 119-487 TD Amsterdam-Bos en Lommer, een flinke verwilderende populatie (escapes vanuit plantsoen) met circa vijftig planten in Bloys van Treslongstraat, verspreid over straat en in aangrenzend Jan Haringstraat.

Astragalus glycyphyllos – **Hokjespeul** Deze Zuid-Limburgse soort wordt in bermen ingezaaid (zie vorige overzicht bijzondere soorten), als zodanig ook in zuidelijke westberm Oude Haagse Weg (115-482 HB/NJ).

Atropa bella-donna – **Wolfskers** Landelijk gezien een zeer zeldzame soort, ook in Amsterdam sporadisch en alleen bekend uit de Plantage buurt (mogelijk escapes uit Hortus), daar terugkerende vondsten, ook nu weer: 122-486 TD Amsterdam-Plantage, zes planten langs gevelmuur Nieuwe Parklaan.

Aubrieta deltoidea (*A. columnae*) – **Aubrieta** Een rotsplantje uit het geslacht *Aubrieta*, met het zuiden van Griekenland als bakermat. Het geslacht is vernoemd naar Claud Aubriet, een franse bloemenschilder. *Aubrieta* komt thans als verwilderde tuinplant in geheel Europa voor. In België (hier ook *A. columnae* zie Dumortiera (2006) 88: 27) en Groot-Brittannië is dit plantje lokaal ingeburgerd en in Nederland is dit te verwachten. In Amsterdam nu een eerste vestiging (maar nog geen inburgering): 119-486 TD Amsterdam-OudWest, al enige jaren present op grachtmuur aan Jacob van Lennepkade.

Barbarea verna – **Vroeg barbarakruid** Handhaaft zich in 119-489 Amsterdam-Spaarndammerbuurt (Spaarndammerdijk). Hier vermoedelijk ingezaaid (en ook elders in het land -o.a. Nijmegen, Almere, Haarlem- blijkt dat het geval). Vroeg barbarakruid is bijzondere soort die is opgenomen in de Atlas van de Nederlandse Flora in het deel met uitgestorven en zeer zeldzame planten (deel 1, 1980). De plant wordt gekweekt als alternatief voor waterkers. Vroeger werd deze soort vooral adventief aangetroffen en als verwilderd cultuurgewas nabij (volks)tuinen (zie Gorteria 11: 36-39).

Brachypodium sylvaticum – **Bosgierstgras** Boskortsteel is een halfschaduwplant van loofbossen en bosranden in Zuid-Limburg en het rivierengebied. Steeds vaker wordt dit gras in stedelijk gebied waargenomen, Amsterdam telt inmiddels zeker 10 vindplaatsen verdeeld over de binnenstad in 7 kilometerhokken: 119-481 / 119-486 / 119-487 / 119-488 / 120-485 / 120-486 / 122-486.

Briza major – **Groot trilgras** Een mediterrane soort (eenjarig), als siergras in de handel, en regelmatig verwilderend. Geldt nu nog als een tijdelijke (efemere) verschijning en ontbreekt in Heukels' Flora van Nederland, maar is wel degelijk ook een inburgerende soort, in ieder geval in het Oostelijk Havengebied van Amsterdam. Op de Levantkade handhaaft dit grasje zich al geruime tijd (zeker vanaf 1998); ook in 2012 weer present: 124-487 *GW* Amsterdam-Oostelijk Havengebied, enkele 10-tallen planten op en aan kademuur van Levantkade. 123-485 *AJR* Amsterdam-Oost, langs gevelmuren in o.a. Schalkburgerstraat, Christiaan de Wetstraat en Reitzstraat; 121-488 *EB* Amsterdam-Realeneiland, een plant langs gevelmuur Vierwindenstraat.

Briza media – **Beventjes** Een kritisch, markant grasje dat in ons land gebonden is aan natuurlijk grasland (veelal in natuurgebieden). In Amsterdam wordt de soort in toenemende mate met wilde plantenmengsels in bermen ingezaaid, waarbij zij zich langere tijd (mogelijk permanent) weet te handhaven.

Brunnera macrophylla – **Kaukasisch vergeet-mij-nietje** Tuinplant uit de Kaukasus. Op kleine schaal verwilderend, maar de mate waarin nog onduidelijk. De soort wordt waarschijnlijk onvoldoende herkend (wordt wel verwisseld met *Omphalodes verna* en *Pentaglottis sempervirens*). Onderscheidend is het blad, dat lang gesteeld en hartvormig is.

Calibrachoa species – Zie: *Petunia*

Campanula species – **Klokjes** Een keur aan klokjes voelt zich in toenemende mate, met ook steeds nieuwe soorten, uitstekend thuis in het stedelijk gebied. Het gaat om 'grote soorten' die voorheen sporadisch in buitengebieden -en daarbij vrijwel uitsluitend lokaal in Zuid- en Oost-Nederland- voorkwamen, te weten: **Prachtklokje** *Campanula persicifolia*, **Akkerklokje** *Campanula rapunculoides* en **Ruig klokje** *Campanula trachelium*. In de Amsterdamse regio ontbraken deze soorten, m.u.v. van Akkerklokje in het Gooi, maar nu is dit drietal in stedelijk gebied betrekkelijk gewoon. Een mogelijk nieuwe 'grote' soort is het **Piramidekolkje** *Campanula pyramidalis*, welke enigszins lijkt op het Prachtklokje. Dit klokje, dat inheems is in Italië en de Balkan, is nog niet in Amsterdam gevonden, maar wel in Haarlem (daar op drie locaties). Naast deze 'grote' klokjes is er ook een groep 'kruipende' klokjes die in tuinen zijn geïntroduceerd en daar vandaan op straat inburgeren, met name **Kruipklokje** *Campanula poscharskyana* en **Dalmatiëklokje** *Campanula portenschlagiana*. Kruip- en Dalmatiëklokje komen beiden van origine uit de Kroatische Alpen. De zegetocht van Kruipklokje is opzienbarend; in twintig jaar tijd is deze nieuwkomers tot een van de meest algemene straatplanten geworden. Het voorkomen van Dalmatiakolkje is voornamelijk meer bescheiden, maar ook bij deze soort is sprake van een gestage opmars. Daarnaast wordt op straat zo nu en dan **Karpatenklokje** *Campanula carpatica* gevonden en een laatste aanwinst is **Elfenvingerhoedje** *Campanula cochlearifolia*.

Campanula carpatica – **Karpatenklokje** Deze soort, die zoals de naam verraadt afkomstig is uit de Karpaten, wordt als tuinplant verhandeld. In Amsterdam verwildert dit klokje zo nu en dan, doorgaans met een enkel exemplaar. 120-489 *CB* Amsterdam-Spaarndammerbuurt, een plant op Henk Curiërekade.

Campanula cochlearifolia – **Elfenvingerhoedje** 119-487 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, een spontane vestiging in Visseringstraat. Een voor Nederland nieuw klokje. Het is een zuidelijke soort van rotsachtige standplaatsen in kalksteengebergten tot aan de Vogezen. Deze *Campanula* is goed herkenbaar, de bloem doet denken aan Grasklokje, maar daarnaast veel onderscheidende kenmerken: bladeren scherp getand, de bovenste (stengelbladen) driehoekig zittend/kort gesteeld, de onderste meer rondachtig en zeer lang gesteeld. De bloemknop is knikkend. Plant maakt uitlopers, stengels zijn rank en meest opstijgend.

Campanula rotundifolia – **Grasklokje** 124-487 / 123-481 / 124-481 *MB* Op enkele verspreide plekken langs spoor(metro)lijn Amsterdam-Centrum en Abcoude.

Carduus personata 106-495 *PJ* Spaarnwoude, enkele planten in distelvegetatie met Kale

jonker en Akkerdistel. Eerste vondst in Nederland. Soort uit Centraal- en Midden-Europa en westelijk Rustland, staat op vochtige, stikstofrijke bodems.

Catapodium marinum – **Laksteeltje** Dit in Nederland zeldzame kustplantje wordt uiterst sporadisch in het binnenland aangetroffen. Tweede vondst in Amsterdam: 118-485 *Floromkamp 2011/PW* Amsterdam-De Baarsjes, 10 tal planten in Antillenstraat langs gevelmuur in portiek en in rand van putdeksel (in plantsoen). Eerder in 1995 op trottoir in Amsterdam-Plantage (122-486).

Catapodium rigidum – **Stijf hardgras** Opnieuw vondsten van dit zeldzame, zich uitbreidende grasje. Amsterdam telt momenteel verspreid over de stad ruim 20 vindplaatsen. Nieuw: 115-489 *GvG* Amsterdam-Sloterdijk, 50 planten aan Theemsweg; 116-488 *TD* Amsterdam-Geuzenveld/Slotervaart, massaal -circa 1000 exemplaren- op trottoir, voornamelijk langs muurtjes J.Limpersstraat; 118-485 *PW* Amsterdam-Hoofddorpplein, 100 den planten in Hillegomstraat en Bennebroekstraat; 118-485 *PW* Stadionpleinbuurt, enkele tientallen planten in Derde Schinkelstraat; 118-485 *PW* Amsterdam-OudZuid, 50 planten in Waldeck Pymontlaan; 118-486 *PW/IB* Amsterdam-OudZuid, 100 tal planten in Oranje Nassaulaan;

Centranthus ruber – **Spoorbloem** Voorheen zeer sporadisch te vinden in Amsterdam, thans een min of meer gewone verschijning op straat, met name langs gevelmuren, in steegjes en tuingangen, op walmuren en in zonnige hegranden.

Centaurea montana – **Bergcentaurie** Van nature komt de plant voor in Midden- en Zuid-Europa. Bij ons als vaste plant in siertuinen en daaruit regelmatig verwilderend. In Amsterdamse regio tot op heden nog weinig meldingen. 124-486 *TD* Amsterdam-Oostelijk Havengebied, twee planten langs gevelmuur.

Ceratochloa cathartica – **Paardengras** Soort uit Noord-Amerika. Tweede vondst in Amsterdam: 117-488 *PDe* Amsterdam-Geuzenveld/Slotervaart, in 2008 met enkele planten op trottoir langs zonnige gevelmuur in Theodorus Dobbestraat (aanvankelijk abusievelijk voor *Ceratochloa carinata* aangezien). In 2011 nog altijd ter plaatse, maar veel talrijker en ook in 2012 weer present. Paardengras lijkt op in Amsterdam ook schaars voorkomende **Gekielde dravik** *Ceratochloa carinata*. Gekielde dravik heeft duidelijke kafnaalden, bij Paardengras ontbreken deze. Gekielde dravik staat overigens taxonomisch ter discussie; bij onze zuiderburen blijkt dat bijna alle *carinata*-vondsten *Ceratochloa sitchensis* betreffen (zie: Dumortiera 101 / 2012).

Chaenorhinum organifolium – **Marjoleinbekje** Zie *Gorteria* 35-6, juni 2012. In Amsterdam is deze soort nog maar weinig waargenomen. Na een aantal jaren zonder enige melding is dit plantje gesignaleerd in een geveltuin in de Staatsliedenbuurt aan de Bentinckstraat 63 (hok 127-428 *TD/NvdH*). Vanuit de geveltuin heeft de soort zich naar het trottoir weten uit te breiden.

Chaerophyllum aureum – **Gouden ribzaad** Eerste vondst in Amsterdam, al wel eerder in onze Floron-regio langs Gooikust aangetroffen. 120-488 *TD* Amsterdam-Jordaan, een plant vermoedelijk spontaan in geveltuin van Willemsstraat. De soort bloeit later dan Fluitenkruid en onderscheidt zich daarvan door de gespleten bloembladen, de gevlekte stengel en door met merg gevulde stengel.

Chenopodium berlandieri – **Texaanse ganzenvoet** In Vlaanderen (zie Dumortiera 88/2006) op enige plaatsen ingeburgerd, nog niet in Nederland vastgesteld (al wel Heukels' flora 'als te verwachten soort' opgenomen). Enkele opgaven van deze soort in Amsterdam blijken, na controle op het Nationaal Herbarium te Leiden, onjuist. Texaanse ganzenvoet is moeilijk te onderscheiden van met name *Chenopodium album*; voor een zekere vaststelling zijn rijpe zaden noodzakelijk, deze hebben een kenmerkende honingraatstructuur.

Chenopodium murale – **Muurganzenvoet** In Amsterdamse regio is dit van oudsher een zeldzame soort, die de laatste jaren zich langzaam maar zeker uitbreidt. De binnenstad telt thans zeker 10 min of meer bestendige (vooralsnog meest kleine) populaties.

Chenopodium schraderianum – **Gekield druifkruid** Deze ganzenvoet komt uit Oost-

Afrika. De soort is recent op enkele plekken in urbaan gebied ontdekt, waaronder Amsterdam (naast ook Rotterdam en Wageningen). 124-485 *TD* Amsterdam-Watergraafsmeer, op trottoir en langs straatgoot van Hogeweg samen met Witte reseda. Aanvankelijk als *Chenopodium pumilum* Liggende ganzenvoet gedetermineerd, maar vanwege rechtopgaande groeivorm toch nader in studie genomen. Bij een nadere determinatie bleek het om Gekield druifkruid te gaan, hetgeen ook door het Nationaal Herbarium is bevestigd. Doorslaggevend zijn de duidelijk gekielde bloemdekblaadjes! Verder is de geur opvallend, deze is zozeer citroenachtig -zoals in Heukels' Flora wordt vermeld-, maar eerder onwelriekend. In Flora Europaea staat 'smell unpleasant' en dat klopt!

Chenopodium vulvaria – **Stinkende ganzenvoet** 118-480 *EB* Amstelveen. Eén plant door Eric Brandes (al 20 jaar werkzaam in de heemparken Amstelveen) ontdekt in de tuin van Amsterdamseweg 281. Eric schrijft mij “Plant doet zijn naam eer aan (sterke geur). Zowel onder als bovenzijde blad melig behaard. Misschien met grond meegekomen.” Op mijn vraag of Stinkende ganzenvoet in het verleden in de nabijgelegen heemtuin (De Braak/Thijsssepark) heeft gestaan of dat er pogingen tot introductie zijn geweest, antwoordt Eric me “voor zover ik kan nagaan heeft er nooit een exemplaar in onze parken en kwekerij gestaan. Dat heeft te maken met het feit dat men huiverig is voor alle *Chenopodium*-soorten vanwege snelle verspreiding”. Het exemplaar is door Brandes van zijn groeiplek gehaald, omdat eigenaar bezig was de tuin te schoffelen en tijdelijk naar een plantsoen verplant. In overleg met Brandes de plant verzameld ten behoeve van de collectie van het Nationaal Herbarium Leiden.

Clematis tangutica Eerder abusievelijk opgegeven als *Clematis akebioides*. Zie bijzondere vondsten in de regio Amsterdam 2006: 119-487 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt; 12 planten op braakliggend bouwterrein. *Clematis tangutica* én *C. akebioides* zijn sierplanten van West-Chinese origine, met beiden kleine, elegante langgesteelde, gele bloemen. Bij *C. akebioides* verkleuren de bloemen uiteindelijk rood, bij *C. tangutica* zijn ze blijvend helder geel.

Convolvulus arvensis – **'smalbladige akkerwinde'** 120-486 *FV/OFG* Amsterdam-Oud-West / Da Costakade, langs kademuur op plaveisel volop een smalbladige akkerwinde *var. linearifolius* (zie *Flora Europaea*) die typerend is voor Zuid-Europa.

Corrigiola litoralis – **Riempjes** In Nederland zeer zeldzaam. In Amsterdamse regio aan spoorwegterreinen gebonden (zie Flora-atlas van de regio Amsterdam). Recente vondsten zijn: 117-484 *MB* Amsterdam-Slotervaart, langs spoor- en metrobaan nabij metrostation Vlaardingenlaan. 123-485 *MB* Amsterdam-Oost, langs spoor rond station Muiderpoort.

Cotula coronopifolia – **Goudknopje** Steeds vaker op open, drassige plekken in weilanden rond Amsterdam (veel in Waterland, daarnaast ook in Vechtstreek, bijvoorbeeld bij Naardermeer), daarnaast in meer stedelijk gebied: 122-490 *TK* Amsterdam-Noord/Kadoelen, in poldertje Wilmkebreek. 119-488 *TD* Amsterdam-Westerpark, in open, veel betreden oeverzone langs kunstmatig beekloopje. 123-484 *KNNV* Amsterdam-Watergraafsmeer, op natuurvriendelijke slootoevers park Frankendael.

Cynosurus echinatus – **Stekelkamgras** Typisch mediterraan gras, recent in Nederland op enkele plaatsen vastgesteld. In Amsterdam op twee locaties: voor het eerst in 2007 in 120-486 (zie bijzondere plantenvondsten in de regio Amsterdam 2007), recent in: 119-488 *TD* Amsterdam-Waterwijk, hier een uitbreidende populatie, van een pol in 2010 tot een 20-tal exemplaren in 2012.

Cyperus eragrostis – **Bleek cygergras** 119-486 *PDe* Amsterdam-Kinkerbuurt; een plant op trottoir tegen gevel op hoek van Kinkerstraat en Jan Pieter Heijestraat. 115-486 *LdO* Amsterdam-Osdorp, enkele tientallen planten langs sloot Dokter Meurerlaan en Troelstralaan. 119-487 *TD* Amsterdam-Kop van Jut, flinke groeiplaats (circa 20 exemplaren) op plaveisel langs betonrand met zeer forse, rijk bloeiende planten.

Cyrtomium fortunei - **Smalle ijzervaren** en *Cyrtomium falcatum* - **IJzervaren** Beide varensorten zijn in Nederland (met name in de Randstad) sporadisch te vinden,

het meest op oude muren, soms daarbuiten (incidenteel terrestrisch). De oudste opgave van *C. falcatum* gaat terug naar 1945, *C. fortunei* is van recentere datum (1992). *C. fortunei* wordt thans meer waargenomen dan *C. falcatum*. Beide soorten blijken gevoelig voor vorst, waarbij populaties (deels) verdwijnen of sterk worden gereduceerd. In de winter van 2011-2012 werd dat weer eens duidelijk: toen gingen alle *Cyrtomium*-populaties in de hoofdstad verloren, met uitzondering van een beschutte plek met *C. fortunei*.

Dianthus armeria – **Ruige anjer** Zeer zeldzaam in Deltagebied (Estuariëndistrict), in Amsterdamse regio vermoedelijk steeds geïntroduceerd (ingezaaid); 127-479 *HL* Amsterdam-Zuidoost-Gaasperdam; 121-482 *MC* Amsterdam-Duivendrecht, op een aan volkstuinten grenzend ruderaal terrein. Mogelijk is de soort afkomstig van het aangrenzende dijklichaam van de ringweg (A-10) waar deze plant eerder is aangetroffen. 116-483 *NJ/HB* Amsterdam-Sloten / Oude Haagseweg, Hans Bootsma meldt “op sommige plekken in de op het eerste oog minder interessante noordelijke berm wemelde het van deze anjertjes.”

Echinochloa crus-galli – **Hanenpoot** Sinds 2000 aanzienlijk toegenomen in stedelijk gebied van Amsterdam. Voorheen vrijwel ontbrekend in binnenstad, nu (vrij) algemeen langs met name gevelmuren. Vergelijk met Flora-atlas van de regio Amsterdam. Nog te ontdekken in de Amsterdamse regio is de sterk verwante uit Noord-Amerika afkomstige *Echinochloa muricata* - Stekelige hanenpoot. Deze soort is al wel elders in stedelijk gebied aangetroffen (o.a. Wageningen).

Ehrharta erecta – **Rimpelgras** Zuid-Afrikaanse soort, vooralsnog in Nederland alleen uit Amsterdam bekend (zie Gorteria 32 (2006): 34-35), maar inmiddels van alledrie de bekende hoofdstedelijke locaties verdwenen!

Epilobium komarovianum – **Kruipende basterdwederik** 117-480 / 118-480 *EB/AS* Amstelveen, in kwekerij Heemtuin De Braak en Jac. P. Thijssesepark. Uit Amstelveen is de soort al vanaf 1954 bekend, en nog altijd is ze daar op kleine schaal te vinden. Kruipende basterdwederik komt uit Nieuw-Zeeland en is in de jaren vijftig in diverse heemtuinen en heemparken als hardnekkig onkruid op open, vochtige tot natte veengrond ongewild verspreid geraakt, onder meer door grond- en materieeluitwisseling. Zie Gorteria no. 9 (1963) p: 93-95.

Eragrostis tef – **Tef** 119-485 *TD* Amsterdam-OudZuid, een plant in geveltuintuin aan Koninginneweg 45-47. 121-489 *PW/FKA* Amsterdam-Westerdijk, een flinke pol aan Westerdoksdijk nabij Stenen Hoofd. Sinds het begin van de 21e eeuw wordt Tef in Nederland als graangewas verbouwd en recent is er sprake van toename van het teeltareaal; in 2004 werd er in ons land 620 hectare Tef in cultuur gehouden.

Eryngium planum – **Vlakke kruisdistel** Fraaie kruisdistel en populaire sierplant, die van nature voorkomt in Zuidoost-Europa en aangrenzend Azië. In Urban gebied verwilderend en mogelijk inburgerend. Duikt in Amsterdam regelmatig op, ook weer recente vondsten: 120-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, vier planten op steenglooiing aan Wittenkade. 119-487 *TD* Amsterdam-OudWest, zes planten in Van Reigersbergenstraat; vijf jaar geleden stond deze soort in een border, aldaar verdwenen, maar sindsdien wel een terugkerende populatie op straat. 120-486 *TD* Amsterdam-Jordaan, een plant langs Passeerdergracht.

Erysimum rhaeticum – **Kleine muurbloem** Alle waarnemingen van Tuinmuurbloem in Amsterdam (circa 10 inburgeringspopulaties) betreffen *Erysimum rhaeticum*! In het boekje 'De Nieuwe Amsterdammers' wordt nog melding gemaakt van de inburgering van **Tuinmuurbloem** *Erysimum x marshallii* in Amsterdam, een soort met een ongedeelde vruchtsnavel (bij 'echte' muurbloem *E. cheiri* duidelijk tweetoppig en naar buiten gebogen stempellobben) én met relatief kleine bloemen. Er bestond enige twijfel over de identiteit van deze planten, gelet ook op de opvallende kleine bloemen. *E. x marshallii* heeft grotere, oranje of oranjegele bloemen. Filip Verloove heeft het Amsterdamse materiaal nader in studie genomen met de volgende conclusie: “*Erysimum rhaeticum* blijkt de correcte naam te zijn voor deze kleine muurbloem, in de horticuultuur ook verkeerdelijk als *E. helveticum* aangeduid.” Of *E. x marshallii* naast *E. rhaeticum* in het stedelijk gebied überhaupt verwilderd voorkomt is nu de vraag; waarschijnlijk is dat niet of nauwelijks het

geval.

Euphorbia seguieriana – **Zandwolfsmelk** 121-489 TD Amsterdam-Westerdoksdiijk, op 'klassieke' vindplaats op en aan het Stenen Hoofd door werkzaamheden in 2009 definitief verloren gegaan.

Festuca heterophylla – **Draadzwengras** Uiterst zeldzame soort, van nature alleen in Zuid-Limburg, daarbuiten waarschijnlijk steeds met graszaad ingevoerd. In bijzondere soortenoverzicht van 2008-2009 wordt Draadzwengras als verrassende nieuwkomer (op meerdere plekken) in de regio Amsterdam gemeld, maar de determinaties zijn op basis van materiaal dat naar het Nationaal Herbarium is toegestuurd niet bevestigd!

Ficus carica – **Vijgenboom** Dé zuidelijke boom, onlosmakelijk verbonden met het Middellandse Zeegebied (waar deze boom in een ver verleden geïntroduceerd is), die in Amsterdam regelmatig spontaan opkomt (uit weggeworpen vijgen). In de hoofdstad zijn er in de afgelopen twintig jaren zeker 80 'wilde' vijgenbomen vastgesteld, meest langs zonnige gevelmuren.

Fumaria capreolata – **Rankende duivenkervel** 121-488 NvdH Amsterdam-Centrum. Langs gevelmuur Nieuwe Prinsengracht (w.nl: view/48784679). Toenemend in Ur, in Amsterdam 5e vondst!

Fumaria vaillantii subsp. *schrammii* – **Roze duivenkervel** 120-488 TD Amsterdam-Westerpark, Lodewijk Tripstraat, enkele exemplaren in geveltuintje woekerend en tussen aangrenzende stoepstenen. Tweede vondst in Amsterdam (eerder in Westerpark aangetroffen; zie overzicht bijzondere soorten 2008-2009). Roze duivenkervel is een soort van zonnige, open standplaatsen met een verspreiding in Midden- en Zuid-Europa en daarbuiten lokaal in o.a. Zuidoost Engeland. Het Nationaal Herbarium (Wout Holverda) bericht : "Deze exemplaren kunnen als *Fumaria vaillantii* subsp. *schrammii* in het herbarium worden opgeborgen. Het geslacht *Fumaria* trekt in Leiden al langer de aandacht. In 1946 heeft Wachter materiaal uit Rotterdam (drie collecties) als *F. vaillantii* gedetermineerd. Hij voegde daar briefjes aan toe waarin hij tegelijk ook zijn twijfels uit: geen vruchten, weinig vruchten, afwijkende kleur bloemen. Een vierde exemplaar (Henrard, 1910, Cruquiusweg Amsterdam) werd in 1918 door Thellung als *F. cf. vaillantii* gedetermineerd en door Wachter akkoord bevonden. In zijn notitie schrijft Wachter wel weer 'een ongelukkig exemplaar: de schutblaadjes zijn lang en wijzen op *F. parviflora*, maar de bloemen zijn daarvoor te rood en de bladslippen zijn vlak en niet gootvormig'. Ik heb vervolgens al het materiaal van *F. parviflora* nagekeken. Die hebben een eenduidig beeld van supersmalle bladslippen; en de vruchtsteeltjes leken me ook korter dan bij *vaillantii*, wat moet. Samenvattend ik denk dat je goed zit."

Gaillardia x grandiflora – **Kokardebloem** Geslacht met circa 30 soorten allemaal afkomstig uit Noord-Amerika, op een tweetal Zuid-Amerikaanse soorten na. *Gaillardia x grandiflora* is een opvallende overblijvende soort met kleine zonnebloemachtige bloemen met in het hart vlammeende oranje en rode schakeringen. In de duinen is deze soort lokaal ingeburgerd en op kleinere schaal in het stedelijk gebied. In Amsterdam op een plek in Staatsliedenbuurt (120-488), waar de soort inmiddels zich vijf jaar handhaaft aan De Wittenkade.

Galium murale – **Muurwalstro** Een walstro om in Amsterdam naar uit te kijken, is in Ur gevonden in Alkmaar, Utrecht en Middelburg. Lijkt veel op **Frans walstro** *Galium parisiense* en is daar elders aanvankelijk mee verwisseld. Van *G. parisiense* zijn in Amsterdam twee vondsten bekend, met zowel recent (123-485, zie nieuwsbrief 37/2006) als in het verleden (in 1909 verzameld op een ruig terrein aan de Cruquiusweg) een vondst in Amsterdam-Oost.

Gamochaeta pensylvanica – **Amerikaanse droogbloem** Typisch stedelijke soort; recent her en der in Ur inburgerend. Thans geen vindplaatsen meer in Amsterdam. In Amsterdam-Staatsliedenbuurt (199-488 TD) een aantal jaren in Kempnaerstraat, maar na gestage teruggang in 2012 verdwenen.

Geranium rotundifolium – **Ronde ooievaarsbek** Deze zeldzame ooievaarsbek breidt zich

verder uit in het stedelijk gebied, in Amsterdam inmiddels diverse vaste vindplaatsen. Nieuw in: 119-492 *TS* Amsterdam-Noord, twaalf planten in berm van Meteorenweg; 128-481 *AdG* Diemen-Diemerbos; 125-486 *TD* Amsterdam-Zeeburg, twaalf planten in berm van Zuider IJdijk.

Guizotia abyssinica – **Gingellikruid** Een uit Afrika afkomstige, tandzaadachtige soort met verwaaid ogende, geeloranje bloemen. 119-487 *TD* Amsterdam-OudWest, acht planten samen met Troggiest *Setaria italica*, opgekomen uit uitgestrooid, gemorst vogelzaad. 124-485 *PW* Amsterdam-Watergraafsmeer, een plant in berm Linnaeuskade.

Gypsophila muralis – **Gipskruid** Als borderplantje in de handel, regelmatig als 'escape' optredend, steeds tijdelijk en niet standvastig. 119-487 *TD* Amsterdam-OudWest, een plant langs gevelmuur bij Frederik Hendrikstraat.

Heliopsis helianthoides var. *scabra* – **Zonnenoog** Een sierplant uit Noord-Amerika, met twee 'garden escapes': 120-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, langs gevelmuur Amaliastraat en 124-490 *PW* Amsterdam-Noord, op ruig braakliggend terreintje aan Buikslotermeerplein.

Heuchera sanguinea – **Purperklokje** Behoort tot de steenbreekfamilie en is nauw verwant aan Franjekelk *Tellima grandiflora*. Het purperklokje is een geliefde plant, vooral vanwege het mooie purperrode blad. De soort wordt veel in borders aangeplant en lijkt daaruit in toenemende mate te verwilderen. Voorbeeld: 119-487 *TD* Amsterdam-Kop van Jut, 20-tal planten als 'escapes' uit aangrenzend sierplantsoen.

Hieracium praealtum – **Grijs havikskruid** Buiten Zuid- en Midden Limburg uiterst zeldzaam; in Amsterdam enkele vondsten met weinig exemplaren (119-492 / 122-488). Recent, met een populatieomvang van 100den planten, aangetroffen (door *MB*) langs spoorbaan in Amsterdam-West parallel aan Brettenzone.

Hieracium sabaudum – **Boshavikskruid** Hieraciems in stedelijk gebied verdienen aandacht, dat is in Amsterdam wel gebleken. Naast Stijf havikskruid komt in de hoofdstad het veel schaarsere Boshavikskruid voor. Boshavikskruid wordt in stedelijk gebied veelal voor *H. laevigatum* aangezien, ook al omdat het op nogal ongewone plekken optreedt, zoals zonnige steenglooiingen. In Amsterdam blijkt het om historische populaties te gaan, die al in de Flora Amstelaedamensis (1852) worden genoemd. Boshavikskruid (sectie *Sabauda*) bestaat uit meerdere interessante microsoorten. Onlangs werd nabij het Tropenmuseum materiaal verzameld dat tot *Hieracium rigens* bleek te behoren. Precies 150 jaar geleden werd deze microsoort ook al in onze hoofdstad verzameld door C.M. van der Sande Lacoste. Buiten deze ene vondst is *H. rigens* nooit in Nederland vastgesteld. In 2012 is de hele binnenstad van Amsterdam op het voorkomen van Boshavikskruid doorzocht. Opvallend is dat de soort sterk gebonden is aan basalt- danwel steenglooiingen, en dat bijna alle vindplaatsen (11 van de 12 populaties) zich in het oostelijk deel van de stad bevinden.

Hieracium scotostictum (syn. *H. glaucinum* subsp. *similatum*) – **Vroeg havikskruid** Bijzonder en goed herkenbaar havikskruid met wortelbladen die afgeknot of iets hartvormig zijn én gemarmerd (enige gelijkende soort is *Hieracium vulgatum*, met dikwijls gemarmerd wortelblad met een in de steel versmalde bladvoet). Typisch urbane soort van vooral stenige biotopen, pas recent gevestigd in Nederland met de primeur in Amsterdam (1998). Sindsdien uitbreidend en lokaal volledig ingeburgerd, met name in Amsterdam. In de hoofdstad meer dan 20 groeiplaatsen verspreid over de hele stad. Recent nieuw in: 121-487 *TD* Amsterdam-Centrum / Kromboomsloot, een plant aan rand van stoepje op zonnig deel van bestrating. 120-487 *TD* Amsterdam-Jordaan, langs gevelmuur in Bloemstraat. 120-488 Amsterdam-Staatsliedenbuurt, twee planten op Van Hogendorpplein. 119-485 *TD* Amsterdam-OudWest, 10-tal planten op hoek van Pieter Langendijkstraat en Eerste Helmersstraat. 118-480 *EB* Amstelveen, vijf planten in brandgang van Surmontstraat. 120-481 *EB* Amsterdam-Buitenveldert, een plant bij Oud-Ehrenstein.

Hieracium vulgatum – **Dicht havikskruid** 124-489 *LdO* Amsterdam-Nieuwendam; twee planten met gevlekte bladen op plaveisel aan rand van geveltuintje. 120-488 *TD* Amsterdam-Jordaan, zes planten aan en op walmuur Marnixkade. 120-485 Amsterdam-

OudZuid, enkele tientallen planten op hoek Pieter Baststraat en Cornelis Anthoniszstraat. Dicht havikskruid komt in de regio Amsterdam uitsluitend voor in het Gooi, daarbuiten zijn geen recente waarnemingen bekend.

Hirschfeldia incana – **Grijze mosterd** In warmteminnende soort. In Nederland typisch voor urbaan gebied, daar plaatselijk talrijk en uitbreidend, maar nog altijd schaars in Amsterdam. Een nieuwe vondst: 116-488 TD Amsterdam-Geuzenveld/Slotermeer, een plant langs gevelmuur in Johan Limpersstraat.

Hyoscyamus albus – **Wit bilzekruid** 117-485 TD Amsterdam-Slotervaart, zes planten langs gevelmuur in J. Veltmanstraat, naastr enkele verdorde planten uit voorgaande jaren ook recent gekiemde planten. In 1980 werd deze mediterrane soort voor het eerst in Nederland in Doetinchem gevonden. Daarna nog eenmaal in Gouda (1983). In Amsterdam is deze soort in 2005 eenmaal eerder vastgesteld: Van Effenstraat (119-486 TD OudWest).

Hypericum androsaemum – **Mansbloed** In toenemende mate verwilderend en waarschijnlijk (ook) inburgerend in stedelijk gebied. In Amsterdam recent spontane vestigingen in: 121-483 GM Amsterdam-Rivierenbuurt, op stoep Rooseveltlaan; 123-486 TD Amsterdam-De Plantage, verwilderende populatie, minimaal acht spontaan gekiemde en goed ontwikkelde exemplaren, op binnenplaats aan Alexanderkade. 120-487 TD Amsterdam-Jordaan, een plant langs gevelmuur Anjeliersstraat. 126-484 JWW Diemen, schijnbaar spontaan (geen tuinafval) in elzenrijk essenbroek.

Hyssopus officinalis – **Hyssop** Soort uit Middellandse Zeegebied. In Nederland efemeer optredend, mogelijk ingezaaid: Amsterdam-Westpoortgebied, diverse plekken en daarnaast in 124-490 PW Amsterdam-Noord, drie bloeiende exemplaren in braakliggend landje bij Buikslotermeerplein.

Impatiens balfourii – **Tweekleurig springzaad** Nieuwe vondsten: 119-485 TD Amsterdam-OudWest, samen met muurfijnstraal in nauw en vochtig, beschaduwde straatje. 119-474 LWT Nes aan de Amstel, enkele tientallen exemplaren langs gevelmuur in de Oude Visscher. 120-487 TD Amsterdam-Jordaan, tiental planten langs gevelmuur in Anjelierstraat. 119-479 EB Amstelveen-Elsrijk, Burgemeester Haspelenslaan. 123-485 KB Amsterdam-Oost, langs gevelmuur in Kraaipanstraat. 121-486 PW Amsterdam-Centrum, bij Raamgracht- Verversstraat. 125-483 PW Amsterdam-Watergraafsmeer, enkele tientallen planten aan Middenweg langs stoeprand en verwilderend in verwaarloosde tuin. 119-488 RW Amsterdam-Staatsliedenbuurt, enkele planten in rand van heg Waterwijk.

Impatiens capensis – **Oranje springzaad** Prachtige balsemien soort, van oorsprong uit Noord-Amerika afkomstig, op diverse plaatsen in het westen van het rivierengebied en Laagveendistrict (hier vooral langs boezemwateren) ingeburgerd. In de regio Amsterdam bevindt zich al langer tijd een vaste en uitdijende kernpopulatie in het gebied rond de Westeinderplassen, Uithoorn (Kalslagerspolder), Aalsmeer (Molenpoel), en het Amsterdamse Bos. (Meerzicht en oeverlanden Nieuwe Meer).

Impatiens cristata – **"Ruig springzaad"** 122-486 Amsterdam-Plantage Buurt in Plantage Lepellaan. Eerste vondst in Amsterdam én in Nederland! Harige, ruwe (steel, deels ook blad)forse geelbloeiende balsemien. Opvallend late bloei. Eerste associatie Groot springzaad, maar nader beschouwd niet deze soort. Het betreft een andermaal een balsemien, (net als Reuzenbalsenien en Tweekleurig springzaad, uit de Himalaya. De planten staan op een beschaduwde, min of meer vochtige, plek (met Noord-expositie) langs een hoog muurtje (afscheiding van binnentuin). Het voorkomen ter plekke oogt geheel natuurlijk. De planten hebben zich sinds de ontdekking in 2010 ook verder weten uit te breiden tot circa 40 exemplaren, met daarbij nieuw gekiemde / opgeschoten planten. Mail van Filip Verloove: "Voor wat de *Impatiens* betreft ben ik, from scratch en ervan uitgaande dat het een verwilderde sierplant was, begonnen met European Garden Flora (deel 5, p. 159). Daar sleutelt de plant zonder probleem uit als *I. cristata* (= *I. scabrida* "invalid"). Dezelfde auteur (Grey-Wilson) publiceerde ook een uitgebreid artikel over "*Impatiens* in cultivation" in *The Plantsman* 5(2), 1983: 86-102. Daarin schrijft hij dat *I. scabrida* niet in cultuur is terwijl de naam wel, ten onrechte, gebruikt wordt voor *I. cristata*. In *Flora of China* worden beiden aanvaard. *I. cristata* is de forsere plant (> 50 cm) met

doorgaans meer bloemen per bloeiwijze, iets langer gesteeld blad, meer behaarde vrucht, etc. Andere auteurs beschouwen beide als synoniemen. Toevallig zijn beide namen in 1824 gepubliceerd, ik zou moeten uitzoeken welke eerst was. Maar aangezien het zonder twijfel een verwilderde sierplant is, lijkt het me aangewezen Grey-Wilson te volgen en de plant *I. cristata* te noemen." In Nederland is deze soort recent in de handel gebracht, zie: <http://www.cruydhoeck.nl/productdetails/impatiens+cristata/1737/0/>). Duidelijk is dat de soort gemakkelijk kan verwilderen en derhalve kan ook elders naar deze soort worden uitgekeken.

Inula helenium – **Griekse alant** 122-483 *MC* Amsterdam-Rivierenbuurt / ZuiderAmstel, twee planten in bermzone langs Amsteldijk. 112-485 *PDe* Amsterdam-Osdorp, zes planten tussen riet langs Ringvaart ten hoogte van Lutkemeer.

Iva xanthiifolia – **Iva** Een aan *Ambrosia* verwante soort. Adventief uit Noord-Amerika. Voorheen in Amsterdam zo nu en dan op haven- en industrieterreinen, maar daar afnemend en nu ontbrekend. 118-485 *TD* Amsterdam-OudZuid, een forse plant (circa 1,50 hoog) in ruige overhoek aan rand van Vondelpark.

Lathyrus hirsutus – **Ruige lathyrus** In Nederland zeer zeldzaam en dan voornamelijk in Zuid-Limburg. In de regio Amsterdam, na een eerdere vondst in 2001 (120-490 *RB* Populatie van circa honderd planten in berm van Vasumweg), nu opnieuw een vondst in deze omgeving: 121-490 *EB/WB* Amsterdam-Noord, op NDSM-terrein.

Lathyrus nissolia – **Graslathyrus** *Graslathyrus* is een kenmerkende soort van het Estuariëengebied. In de regio Amsterdam enkele malen vastgesteld, met een min of meer vaste groeiplek op de Ooster Ringdijk van de Watergraafsmeer. Recent enkele nieuwe vestigingen met opmerkelijke aantallen: 112-485 *DIV* Amsterdam-Lutkemeer, vele 1000den exemplaren in natuurontwikkelingsgebied. 115-491 / 115-492 *GT/HW* Amsterdam-Westpoort, vele honderden planten in berm van Hornweg.

Lathyrus sylvestris – **Boslathyrus** 113-492 en 113-493 *GT* Amsterdam-Westpoort; forse groeiplekken van deze zeldzame lathyrus, samen met onder meer rode ogentroost, kleverige ogentroost, sierlijk vetmuur en zomerbitterling.

Lamarckia aurea – **Pluimstaartje** Te herontdekken in de hoofdstad! Pluimstaartje is op grond van het voorkomen in Amsterdam in de Heukels' flora opgenomen "recent op stenige plaatsen in urbaan gebied (Amsterdam)". Helaas is dit grasje al geruime tijd niet meer in Amsterdam gesignaleerd (en ook niet daarbuiten). In de periode van 1991 – 2001 groeide Pluimstaartje op drie plekken (Jordaan, Pijp), waarbij hij zich op twee locaties langere tijd wist te handhaven.

Lavandula angustifolia – **Echte lavendel** Bij uitstek een mediterrane plant, en in onze contreien een populaire tuin- en borderplant. In stedelijk duidelijk toenemend verwilderend en mogelijk inburgerend op zonnige, stenige plekken. In Amsterdam veel nieuwe opgaven uit de hele binnenstad.

Lepidium densiflorum – **Dichtbloemige kruidkers** *OFG/TD/EB* Zeldzame urbane soort. In Amsterdam recent weer op diverse plekken vastgesteld: 121-488 Amsterdam-Realeneiland, Realengracht. 120-489 Amsterdam-Zeeheldenbuurt, Houtmankade. 120-488 Amsterdam-Staatsliedenbuurt, Haarlemmerweg bij Westergasfabriekterrein. 118-484 Amsterdam-Hoofddorppleinbuurt, Sloterkade. 119-486 Amsterdam-Oud, Da Costakade. 118-486 Amsterdam-De Baarsjes, Hoofdweg. 123-485 Amsterdam-Oost, Transvaalkade.

Linaria dalmatica (*L. genistifolia* ssp. *dalmatica*) – **Dalmatiëbekje** Een zuidelijk leeuwenbekje uit de Balkanregio. In Amsterdam van drie locaties bekend, op twee plekken verloren gegaan door bouwactiviteiten en nu nog alleen te vinden op het trottoir van Weteringschans ten hoogte van Huidekoperstraat (Amsterdam-Centrum 121-486).

Linaria maroccana – **Marokaanse leeuwenbek** Een bont bloeiend leeuwenbekje met per plant verschillende kleurvariëteiten. Deze eenjarige en sterk efemere soort wordt veel met wilde plantenmengsels uitgezaaid, bloeit dan tijdelijk op en verdwijnt spoedig.

Linaria purpurea – **Walstroleeuwenbek** Hoe snel en indrukwekkend een soort kan

inburgeren toont Walstroleeuwenbek: in 2001 werd deze leeuwenbek voor het eerst in de hoofdstad geregistreerd, tien jaar later is deze plant in Amsterdam tot gemeengoed geworden.

Linaria repens – **Gestreepte leeuwenbek** Buiten het Gelders district uiterst zeldzaam, soms op spoorwegterreinen, zo ook in Amsterdam. Als zodanig uit zeven hokken bekend; zie Flora-atlas van de regio Amsterdam. Nu nieuw in 120-486 TD Amsterdam-Jordaan, een fors uitgroeiende plant aan stoepwand van Passeerdersgracht.

Listera ovata – **Grote keverorchis** 118-488 PDe Amsterdam-Sloterdijk/Brettenzone; twee planten waarvan een bloeiend in open, schrale, grazige berm van Sloterdijkerweg. 117-483 HB/RC Amsterdam-Noordelijke oeverlanden Nieuwe Meer, vindplaats met 16 planten. 126-479 HL Amsterdam-Zuidoost/De Riethoek, enkele exemplaren.

Luzula nivea 119-487 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt, een plant op binnenplaats aan Donkere Curtiusstraat. Tweede vondst in Amsterdam, eenmaal eerder in 1995 (Middenweg, Watergraafsmeer / 124-484). Deze soort is veel als siergras in cultuur en wordt ook in gemeentelijke plantsoenen aangeplant. Volgens Stace in Groot-Brittannië: "recorded in several places as a non-persistent escape.", waarschijnlijk is dat in Nederland niet anders.

Macleaya cordata – **Pluimpapaver** *Macleaya* is een imposante tuinplant, die tot ruim 2,5 meter hoog kan worden. De pluimvormige bloemen zijn klein en weinig opvallend met een geelgroen tot zalmroze kleur. In urbaan gebied, met name Randstad en in het bijzonder de bollenstreek, is deze soort inburgerend. In Amsterdam zijn relatief nog nauwelijks standhoudende populaties bekend. Recente vindplaatsen zijn: 123-486 TD Amsterdam-Plantage, langs gevelmuur Entrepotdok. 120-487 TD Amsterdam-Kinkerbuurt, Da Costastraat. 119-488 TD Amsterdam-Waterwijk, langs gevelmuur Waterpoortweg. 117-485 TD Amsterdam-Slotervaart, spontane vestiging, enkele forse planten in plantsoenrand langs Willgensteinstraat.

Malva sylvestris var. *mauritiana* (syn. *M. sylvestris* var. *rosea*) – **Tuinkaasjeskruid** Tuinkaasjeskruid is een variëteit van *Malva sylvestris*, wordt veelal aangeduid als var. *rosea*, maar var. *mauritiana* is waarschijnlijk de correcte naam. De bloemen van Tuinkaasjeskruid zijn paarslila tot rozerood met een opvallend donker vlamvend strepenpatroon; de bloemen zijn vaak wat kleiner dan die van Groot kaasjeskruid. In het stedelijk gebied is de variëteit *mauritiana* algemener dan het inheemse Groot kaasjeskruid.

Mentha pulegium – **Polei** Zeer zeldzame soort van natte, 's winters onderlopende voedselrijke graslanden. In de regio Amsterdam enkele vondsten, mogelijk als escape (soort is ook in de handel). Nieuwe vondsten: 111-469 EvD Uitdoorn, drie exemplaren in een nat geitenweitje aan de Amstel. 117-494 AV Zaandam-Poelenbrug, zeker tien planten in grazige oeverberm bij Martin Luther Kingweg.

Mercurialis annua - **Tuinbingelkruid** Algemeen in het zuid(oost)elijke deel van Nederland; daar op open, vochtige, kalkhoudende grond. In de regio Amsterdam incidenteel, meest tijdelijk op een plek na (geveltuin in Da Costastraat / 120-487), nieuw in: 122/123-486 RA Amsterdam-Plantage, twee planten. 117-491 MB Amsterdam-Westpoort, een plant langs Westhavenweg.

Mercurialis perennis – **Bosbingelkruid** In Nederland (zeer) zeldzame bosplant. Nog niet eerder in Amsterdamse regio aangetroffen. Mogelijk spontaan in het Amsterdamse Bos 116-480 JvdB /EB Zie verder *Adoxa moschatellina*.

Mirabilis jalapa – **Nachtschone** Een tabakachtige, die in de tweede helft van de zomer rijk –vooral 's nachts en 's avonds- bloeit in fluorescerend roodpaars, geel en wit. Groeit uitstekend op droge, arme grond en wordt veel langs gevelmuren aangeplant (heeft aan een brede voeg tussen straatklinkers genoeg). Steeds vaker ook verwilderend: 123-485 KB Amsterdam-Oost, langs gevelmuren op drietal locaties (Vrolijkstraat, Krugerplein, nabij Muiderpoortstation). 124-485 TD Amsterdam-Watergraafsmeer, in straatgoot langs Hogeweg. 121-484 TD Amsterdam-OudZuid, langs gevelmuur Jozef Israëlskade.

Miscanthus sinensis – **Prachtriet** Zeer markant en robuust siergras dat veel wordt aangeplant en incidenteel verwildert. 123-485 *PW* Amsterdam-Oost, Beukenplein.

Myrrhis odorata – **Roomse kervel** Is inheems in Zuid-Europese berggebieden, elders en ook in Nederland na invoering deels ingeburgerd geraakt. Deze kervel werd vroeger als (vee)artsenijgewas gekweekt en was ook in cultuur als tuinkruid voor 'kruutmoes' een ouderwets gerecht van gort, karnemelk en stukjes vlees. In en om Amsterdam weinig vondsten, recentelijk meer waargenomen: 118-481 *EK/GK* Amsterdam-Amsterdamse Bos, drie planten in berm van Nieuwe Kalfjeslaan. 119-487 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, twee planten langs Van Bossepad. 120-486 *NvdH* Amsterdam-Vondelparkbuurt, twee planten in heg in Vondelstraat. 120-489 *TD* Amsterdam-Zeeheldenbuurt, zes planten in ruige overhoek aan Van Diemenkade.

Nemesia melissaefolia – **Kransnemesia** Zuid-Afrikaanse soort, vooralsnog in Nederland alleen uit Amsterdam bekend. De klassieke vindplaats in de hoofdstad is de locatie bij de Chassekerk in Amsterdam, waar de soort al sinds de jaren negentig voorkomt. In totaal is deze *Nemesia* op zeven groeiplaatsen aangetroffen: 119-487 3x, 120-488. 122-484, 123-485/486, 122-486. Recent is de soort ontdekt in de Bestevaerstraat (119-487 *WU* Amsterdam-De Baarsjes), daar staat de leeuwenbekachtige langs de straatkant, in de geveltuin en in een achtertuin. 2012 was voor *Kransnemesia* een slecht jaar, waarbij alle belangrijke populaties -waaronder die in de Chassé- en Vechtstraat- door straatwerkzaamheden werden gereduceerd.

Nepeta x faassenii – **Grijs kattenkruid** / *Nepeta racemosa* – **Blauw kattenkruid**
Twee zeer verwante taxa, die samen ook wel Tuinkattenkruid worden genoemd, en in Nederland en Vlaanderen op ruime schaal inburgeren. Bij onze zuiderburen lijkt *Nepeta x faassenii* de overhand te hebben (meded. Filip Verloove), in Nederland wordt *N. racemosa* lokaal (Nijmegen) als 'hoofdsoort' gemeld. Elders in Nederland wordt voornamelijk *N. x faassenii* gevonden, en ook in Amsterdam is dat het geval.

Nepeta cataria – **Wild Kattenkruid** 123-486 *HB* Amsterdam-Oost, een plant in 1e van Swindenstraat tussen het trottoir en de gevel. Een zeldzame soort van droge, kalk- en stikstofrijke grond; in Amsterdamse regio incidenteel en tijdelijk optredend (thans vijf vondsten bekend).

Nicotiana sylvestris *Nicotiana* hoort tot de Nachtschadefamilie (*Solanaceae*). Het geslacht telt 67 soorten die van nature vooral voorkomen in Amerika en Australië. Enkele soorten worden in Nederland sporadisch verwilderd aangetroffen, onder meer *Nicotiana rustica*, *N. alata*, *N. tabacum* en *Nicotiana sylvestris*. Voor wat betreft *Nicotiana sylvestris* lijkt er sprake van inburgering, in ieder geval in Amsterdam. In de hoofdstad is deze tabaksoort recent op zes locaties vastgesteld, met daar inburgerende, uitbreidende populaties : 123-485 Amsterdam-Oost *TD/PW/OFG*, grote groeiplaats -op stoep, in straatgoot en op straatnmet talloze kiemplanten (meer dan honderd) en enkele moederplanten; 119-488 *TD/PW* Amsterdam-Waterwijk / Westerpark, aan Zuidzijde café-restaurant Amsterdam en 124-486 *PDe* Amsterdam-Indische Buurt, tiental planten in en bij Semarangstraat en Djambistraat.

Oenanthe corcata – **Dodemansvingers** Deze soort is in Nederland alleen bekend van enkele plaatsen direct aan de kust. Opmerkelijke eerste vondst in regio Amsterdam: 117-484 *FIKA/CdR/SP* Amsterdam-Slotervaart, in brede sloorberm, samen met Moerasmelkdistel.

Oenothera deflexa – **Zandteunisbloem** 'Onbekende' en lastig herkenbare teunisbloem (in laatste editie Heukels' Flora voor het eerst als aparte soort opgenomen), verspreiding onvoldoende bekend, maar al wel duidelijk is dat deze soort vooral in de zuidelijke helft van het land voorkomt. In de regio Amsterdam zeldzaam langs spoorwegen, hier uitbreidend, daarbuiten vooralsnog incidenteel. Zekere vondsten zijn: 126-478 *RJMB* Amsterdam-Zuidoost, in wegberm. 110-492 *TDa* Amsterdam-Westpoort, op braakliggend terrein. 117-485 *FKA* Amsterdam-Slotervaart, op braakliggend terrein.

Onopordum acanthium – **Wegdistel** 110-492 *TDa* Amsterdam-Westpoort, een plant op braakliggend terrein nabij Afrikahaven. 119-487 *TD* Amsterdam-Westerpark, een plant op zuidelijk spoortalud.

Ophrys apifera – **Bijenorchis** 113-498 KvB Westzaan, enkele planten samen met Rietorchis in berm van A-8. 122-491 MvN Amsterdam-Noord/Kadoelen, enkele tientallen planten samen met Rietorchis in berm van Ijdoornlaan.

Orobanche lucorum – **'Zuurbesbremraap'** Mooie, geelbloeiende en op Zuurbes parasiterende bremraap. In Hoofddorp (Heimanshof) aangeplant en daar uitbreidend. Zie ook Kreutz (1995), *Orobanche*, die sommerwurzen Europae (The European broomrapes species). "Vielfach in botanischen Gärten eingebürgert, da sich *Orobancha lucorum* leicht auf *Berberis*-wurzeln kultivieren lässt".

Orobanche hederæ – **Klimopbremraap** Aanzienlijke toename in Ur, in Amsterdamse stadsregio al langer op enkele permanente standplaatsen. Nieuw in: 116-476 FK/TS Amstelveen-Westwijk, 16 planten in plantsoen Bertus Aafjeslaan. 118-480 EB Amstelveen-Centrum, 25-tal planten in plantsoen. 122-486 MI Amsterdam-Plantage, op binnenterrein Artis. In de omgeving van Artis is Klimopbremraap al geruime tijd te vinden (sinds 1995), met vooral een grote populatie in een binnentuin aan de Plantage Doklaan (zie Veldgids Stadsplanten pag. 109 / 336).

Orobanche purpurea – **Blauwe bremraap** 114-498 PB Zaandijk, een plant in de wegberm van Guisweg-Guishof thv politiebureau, en de vinder laat weten: "dit is een mooie vorm van meer blauw op straat." Typische soort van de zeeduinen, zeldzaam tussen Bergen en Goeree, zeer sporadisch in het rivierengebied. Derde vondst in de regio Amsterdam, eerder in Westpoortgebied (1995). Verder een blijvende populatie langs de Oude Haagseweg nabij de Noordelijke Oeverlanden van het Nieuwe Meer (116-483 NJ/HB), hier in 2004 enkele tientallen en in 2012 zeker nog zeven planten.

Oryzopsis (Piptatherum) miliaceum Zeer recent (2012) op twee plaatsen in Amsterdam vastgesteld, daarnaast ook in Alkmaar. Een nogal onopvallende, maar tegelijk wel zeer typische mediterrane soort, herkent tijdens een stadsplantenexcursie met o.a. Filip Verloove, Rutger Barendse en Leni Duistermaat. Materiaal is door laatst genoemde op het Nationaal Herbarium gecontroleerd en akkoord bevonden: "het betreft inderdaad *Oryzopsis miliacea*; kenmerkend zijn de korte aartjes en kafnaalden." *Oryzopsis miliacea* is een gras waar verder naar uitkeken kan worden; de soort past – wat betreft herkomstgebied en standplaatsvoorkeur – prima in een reeks van eerder ingeburgerde soorten. De hoofdstedelijke vindplaatsen zijn: 119-487 OFG Amsterdam-De Baarsjes, flinke groeiplaats (precieze aantal moeilijk te bepalen) in verwaarloosde geveltuin van Maarten Harpertzoon Trompstraat met nieuw kiemende exemplaren in de aangrenzende Lumeijstraat. 123-485 EB Amsterdam-Oost, langs straatkant bij fietsrek Transvaalkade. Zie w.nl: view/61254551.

Oxalis species – **Klaverzuringsoorten** Zie: Dumortiera 101 [2012]. Het genus *Oxalis* telt van oorsprong slechts een inheemse soort, namelijk Witte klaverzuring *Oxalis acetosella*. Dit is een soort van vochtige, oude bossen. In de loop der jaren hebben zich diverse neofytische geelbloeiende *Oxalis species* aangediend, allereerst Stijve en Gehoornde klaverzuring *Oxalis stricta* en *O. corniculata* (inclusief *forma atropurpurea* met purperkleurig blad), recent gevolgd door Knobbelklaverzuring *O. dillenii*. Recentelijk is er ook sprake van een nieuwe lichting rozebloeiende soorten. Het betreft soorten die Groot-Brittannië al thuis zijn geraakt, te weten: *O. articulata*, *O. debilis*, *O. latifolia* en het bekende 'klavertje vier' *O. tetraphylla*. *Oxalis articulata* is in Amsterdam al vastgesteld, naar de andere soorten kan worden uitgekeken.

Oxalis articulata – **'Roze of roestvlek klaverzuring'** Recent in Amsterdam: 119-487 TD Amsterdam-Kop van Jut, langs gevelmuur. In 2003 op deze locatie ontdekt, toen een plant nu vier exemplaren. Roze bloeiende klaverzuring, met onbebladerde stengel en dikke meerjarige, gelede knol. De (hartvormige) grondbladen zijn behaard en aan de onderzijde daarvan zijn aan de buitenrand kleine oranje, roestige stippen te zien.

Oxalis dillenii – **Knobbelklaverzuring** Oorspronkelijk afkomstig uit Noord-Amerika, en in verschillende delen van Europa inburgerend, recent ook in Nederland. Knobbelklaverzuring lijkt sterk op Gehoornde klaverzuring en daardoor over het hoofd gezien. In Amsterdam is deze plant voor het eerst in 2006 vastgesteld op het Entrepotdok

in de Plantage (123-486 *HW* / hier ook in 2012 present). Recent is de soort na een gerichte zoektocht ook vastgesteld in: 124-485 *TD* Amsterdam-Watergraafsmeer, flinke groeiplaats langs Hogeweg. 119-487 *TD* Amsterdam-De Baarsjes, woekerend in geveltuin in Reinier Claeszenstraat. 120-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, langs gevelmuur aan Van Hogendorp plein.

Panicum capillare – **Draadgierst** Sierlijk grasje dat veel in boeketten wordt toegepast. Verwilderd regelmatig op straat, niet zelden in de buurt van bloemzaken of -stalletjes. Het voorkomen van deze eenjarige is kortdurend (efemeer), na een jaar is de soort weer verdwenen. 119-480 *EB* Amstelveen-Randwijck, twee planten in tuingang aan Terschellingstraat. 123-486 *KB* Amsterdam-Zeeburg, een plant op parkeerterrein aan Cruquiuskade. 119-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, een plant in Van Bossestraat.

Panicum virgatum Overblijvende soort uit Noord-Amerika, die als siergras in (gevel)tuinen en openbaar groen wordt aangeplant. 119-488 *TD* Amsterdam-Westerpark, verwilderende restpopulatie (in het verleden aangeplant), die zich vooral rondom boomvoeten handhaaft.

Papaver atlanticum – **Donzige klaproos** Donzige klaproos is een overblijvende soort, die zijn oorsprong in Noord-Afrika heeft. In de afgelopen jaren is deze soort volledig ingeburgerd geraakt in vooral de Randstad en dan met name in Amsterdam.

Parentucellia viscosa - **Kleverige ogentroost** Vanouds met vaste kernpopulaties rond Amsterdam (in Heukels' flora van Nederland wordt Amsterdam ook speciaal vermeld), met name op voormalige opspuitereinen in Westpoort en rond Ruigoord (het westelijke havengebied van Amsterdam) en op kleinere schaal in Amsterdam-Zuidoost (rond Gaasperplas). Recent nieuw in 138-475 *DIV/KNNV* Bussum, in natuurontwikkelingsgebied van zanderij Cruijsbergen. 113-493 *IvdB/SP/KB* Westzaan-Westerzanerpolder, vijftigtal exemplaren op opgespoten terrein.

Passiflora caerulea – **Blauwe passiebloem** Deze passiebloem, uit Zuid-Amerika, is volop in de handel en wordt veel aangeplant in geveltuinten. In stedelijk gebied ogenschijnlijk verwilderend/inburgerend, maar dat is schijn. Deze klimplant maakt lange uitlopers, die ook ondergronds gaan en ver van de moederplant als jonge scheuten opkomen; op het oog lijkt het dan om jong gekiemde exemplaren te gaan, maar dat is niet het geval.

Pentaglottis sempervirens – **Overblijvende ossentong** Een Zuidwest-Europese soort, in onze contreien als tuin- en stinsenplant geïntroduceerd, en vervolgens ingeburgerd in met name binnenduinstrand en urbaan gebied; daar steeds verder uitbreidend. Wordt wel verwisseld met *Omphalodes verna* en *Brunnera macrophylla*.

Pennisetum alopecuroides – **Lampenpoetserplant** (*Staatsliedenbuurt*) Een polvormend, fors siergras (tot 1 meter hoog) met rijkbloeiende karakteristieke halmen. Van nature thuis in delen van Azië en in Australië. Veel aangeplant in tuinen en in perken en daaruit soms verwilderend. 123-485 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, een pol op trottoir van Donker Curtiusstraat, in 2007 ontdekt en in 2012 nog altijd present. 119-487 *TD* Amsterdam-Oost, al enige jaren op trottoir in 2e Oosterparkweg.

Persicaria capitata – **Kogelduizendknoop** Verwilderend in urbaan gebied, maar niet standhoudend (blijft afhankelijk van jaarlijkse aanvoer). 119-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, een plant in Groen van Prinstererstraat. 120-488 *PDe* Amsterdam-Staatsliedenbuurt; enkele planten op trottoir op hoek van De Wittenstraat en Jacob Catskade. 119-486 *TD* Amsterdam-Kinkerbuurt, vijf planten langs gevelmuur Jacob van Lennepstraat.

Plantago arenaria – **Zandweegbree** 121-488 *MB* Amsterdam-Centrum, vijf planten op afgesloten spoorwegterrein.

Plantago coronopus – **Hertshoornweegbree** Sinds 2000 aanzienlijk toegenomen in stedelijk gebied van Amsterdam, veelal op open plekken als berm- en straathalofyt. Voorheen slechts zeer lokaal, thans in bijna alle stedelijke hokken. Vergelijk met Flora-atlas van de regio Amsterdam.

Picris echioides – **Dubbelkelk** In Amsterdamse regio een zeldzame en steeds tijdelijke

(efemere) verschijning. Nieuw in: 115-486 *LdO* Amsterdam-Osdorp, een plant aan Osdorper Ban. 128-493 *PB* Broek in Waterland, twee planten spontaan opgekomen in tuin aan Hage Weer. 119-487 *PKN-excursie* Amsterdam-Kop van Jut, een plant. 111-489 *MB* Halfweg, recreatiegebied Houtrak, een plant. 121-484 *KB* Amsterdam-De Pijp, zes planten aan Jozef Israëlskade.

Piptatherum miliaceum: zie *Oryzopsis (Piptatherum) miliaceum*

Petrorhagia prolifera – **Slanke mantelanjer** Een onopvallend, roze bloeiend anjertje. Zeer zeldzaam in Nederland, maar wint langzaam terrein, zo ook in Amsterdam. Nieuw in: 111-491 en 112-491 *Div. waarnemers* Amsterdam-Westelijk Havengebied / Westpoort, verspreidt over diverse plekken enkele duizenden planten. 123-491 *PB* Amsterdam-Noord, enkele honderden planten in zuidelijke berm van Ringweg Noord aan Kanaaldijk.

Petrorhagia saxifraga – **Kleine mantelanjer** Eveneens een roze, kleinbloemig anjertje. In Nederland vanouds incidenteel optredend, recent toenemend en ook langer standhoudend. In Amsterdam meerdere groeiplaatsen in het Westpoortgebied: 112-490 *PW* tientallen planten langs Westpoortweg. 115-490 *HW* Circa honderd planten op terrein aan Maltaweg al zeker tien jaar standhoudend. 117-490 *GW/CB/CvK* Enkele planten bij Westhavenweg. Voorts in: 121-489 *CB* Amsterdam-Westerdoksdiijk, pleintje aan Van Diemenstraat, tot maximaal 20 exemplaren (2011). 124-487 / 125-487 *LdO/CB/TD* tientallen planten op kade in Amsterdam-Oostelijk Havengebied,

Petunia x hybrida - incl. *Calibrachoa species* – **Petunia** Een populaire (border)plant die hoort tot de nachtschadefamilie. In Amsterdam wordt *Petunia x hybrida* regelmatig aangetroffen op tijdelijk braakliggende bouw- en sloofterreinen, alsook langs gevelmuren. Onduidelijk is of de soort inburgerend is, in Amsterdam zijn geen blijvende groeiplekken bekend, buiten de hoofdstad wel (bijvoorbeeld Zutphen). Speciale aandacht verdienen kleinbloemige *Petunia*'s die tot het geslacht *Calibrachoa* gerekend worden. Deze kleinbloemige *petunia*'s zijn in meerdere steden vastgesteld en recent ook in Amsterdam: 120-487 *TD* Amsterdam-OudWest, twee planten spontaan opgekomen langs gevelmuur aan Frederik Hendrikstraat.

Polypogon monspeliensis – **Baardgras** Baardgras, van origine een mediterrane soort, is in Nederland een zeldzame en efemere soort (met van jaar tot jaar wisselende aantallen). 120-488 *NvdH* Amsterdam-Jordaan, een plant in Baanbrugsteeg. 120-486 *NvdH/FvdB* Amsterdam-Centrum, vijf planten aan Zieseniskade. 122-486 *TD* Amsterdam-Plantage, een plant langs gevelmuur Roeterstraat. 119-486 *TD* Amsterdam-OudWest, twintigtal planten op braakliggend bouwterrein, op open zandgrond samen met *Rostraria cristata* en *Polypogon viridis*.

Polypogon viridis – **Kransgras** Een typisch mediterraan grasje, dat in 2003 in Nederland zijn intrede deed en in tien jaar tijd in een recordtempo het urbane gebied van de Randstrad heeft veroverd. Kransgras is in de hoofdstad plaatselijk een beeldbepalende soort, bijvoorbeeld in Theodorus Dobbestraat (Geuzenveld 117-488) met 1000den planten over grote delen van het trottoir en op Overtoom (119-485/486) met 100den planten langs gevelmuren. Voorts nieuwe groeiplaatsen in: 117-488 / 118-480 / 119-485 / 119-486 / 119-487 / 119-488 / 120-484 / 120-486 / 120-487 / 120-488 / 121-485 / 121-486 / 121-487 / 122-485 / 123-485 / 123-486 / 123-487 / 124-485 / 125-487 en daar soms een beeldbepalende soort

Polystichum polyblepharum – **Glansschildvaren**. Een nieuw inburgerende varensoort. Het betreft een wintergroene varen uit Japan met opvallende, hoogglanzende donkergroene bladeren (bij herbariummateriaal verdwijnt deze glans!). De bladsteel en onderkant van de nerven zijn bedekt met talloze bruine stroschubben. De soort wordt veel gekweekt en in toenemende mate aangeboden en aangeplant in onder meer geveltuinten. Recent is er ook sprake van natuurlijke vestigingen op (oude) muren met name in West-Nederland in het bijzonder in Amsterdam. Als muurvaren is deze soort nu op zes locaties in de hoofdstad vastgesteld, te weten: 118-486 *TD* Amsterdam-De Baarsjes, een exemplaar op walmuur aan Baarsjesweg. 121-488 *TD* Amsterdam-Realeneiland, jong exemplaar walmuur aan Westerdok. 124-487 *CB* Amsterdam-Oostelijk Havengebied, een exemplaar op Ertskade. 123-489 *ED/FKA* Amsterdam-Noord, een exemplaar op hoge tuinmuur in Voornestraat. 119-488 *TD* Amsterdam-Westerpark, een exemplaar op muurtje

van voormalige gashouder. Al eerder werd de soort aangetroffen in: 120-487 *TD* Amsterdam-Centrum, op muurtje van trapportaal aan Keizersgracht. Op de meeste locaties is deze varen vorstgevoelige varen, na de winter van 2011-2012, weer verdwenen (alleen in het Oostelijk Havengebied heeft hij zich kunnen handhaven).

Polystichum setiferum – **Zachte naaldvaren** In Nederland (zeer) zeldzaam op vochtige, kalkrijke bodems. Volgens Heukels' flora zelden op muren, maar recent is deze soort daarop geregeld aangetroffen. Aangeplante exemplaren van deze varen in tuinen en perken vormen in stedelijk gebied veelal de bron van spontane vestigingen; in de praktijk betekent dit dat de nieuwe exemplaren dikwijls terug te voeren zijn op een cultureel moederplant in de directe omgeving. 123-486 *KB* Amsterdam-Oost / Commelinstraat, vanuit aangrenzende tuin -waar deze soort is aangeplant- overgekomen en uitgegroeid in hegrand. 120-485 *TD* Amsterdam-OudZuid / Vondelpark, tiental planten in voegen en aan rand van grote natuursteenblokken; de soort zich ter plaatse spontaan heeft uitgebreid, getuige ook juveniele exemplaren. Deze vestiging hangt samen met een perk, die op korte afstand ligt, waar deze soort is aangeplant. 120-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, een juveniele plant op walmuur Wittenkade. 118-481 *EB* Amstelveen-Randwijck, circa twintig exemplaren op tuinmuurtje aan Koen van Oosterwijklaan.

Portulaca oleracea – **Postelein** Schaarse soort, maar sinds 1990 uitbreidend en al lang niet meer zeldzaam, zeker in Zuid-Nederlandse steden. Ook in Randstad in opkomst, zo ook in Amsterdam: 122-483 *MC* Amsterdam-Rivierenbuurt; 121-485 *TD* Amsterdam-De Pijp; 118-488 *TD* Amsterdam-Bos en Lommer; 121-483 *GW* Amsterdam-Zorgvlied; 119-486 en 119-487 *TD* Amsterdam-OudWest; 122-486 *TD* Amsterdam-Plantage; 123-487 *TD* Amsterddam-Zeeburg; 115-485 *JvdB* Amsterdam-Osdrorp.

Potentilla norvegica – **Noorse ganzerik** Landelijk een zeldzame soort, meestal op droge, meestal omgewerkte grond en daarbij relatief vaak in Urbaan gebied. Dé klassieke groeiplaats in Amsterdam bevindt zich op het Stenen Hoofd, waar de soort zich al vanaf de tachtiger jaren handhaaft. Nieuw: 121-484 *TN* Amsterdam-OudZuid, een plant op walmuur Jozef Israëlskade. 119-486 *TD* Amsterdam-OudWest, een plant als onkruid in plantenbak.

Potentilla recta – **Rechte ganzerik** Heeft een voorliefde voor droge, zonnige plekken, meestal op omgewerkte grond in bermen. In heel ons land en ook in Amsterdamse regio een vrij zeldzame soort, met vaak weinig exemplaren en tijdelijke standplaatsen. Nieuw in: 112-475 *PG* Aalsmeer, 15 planten in berm van Bielzenpad. 122-482 *MC* Amsterdam-Duivendrecht, in berm aan rand van volkstuintencomplex Amstelglorie. 119-487 *TD* Amsterdam-De Baarsjes, twee planten op trottoir van Jacob van Wassenaar Obdamstraat.

Pseudofumaria alba – **Geelwitte helmblom** In Amsterdamse regio uiterst zeldzaam. Handhaaft zich al geruime tijd met enkele planten op twee locaties: 122-484 *KB* Amsterdam-Oost, langs gevelmuur in Weesperzijde-Marcusstraat. 120-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt, hier al sinds 2002.

Ranunculus baudotii – **Zilte waterranonkel** 119-492 / 119-493 *CS/EM* Amsterdam-Noorder IJplas, langs de hele oever van de plas kun je *Ranunculus baudotii* aantreffen.

Rapistrum rugosum – **Bolletjeskers** 122-483 *MC* Amsterdam-Rivierenbuurt, een plant in Marten Luther Kingpark.

Reseda alba – **Witte reseda** Vooralsnog typisch hoofdstedelijk soort, elders in het land nauwelijks blijvende groeiplaatsen. In Amsterdam recent in: 123-486 *TD* Amsterdam-Entrepotdokbuurt, Hoogte Kadijk, vanaf 1999 tot 2011 zich handhavend en in topjaren uitbreidend tot circa 30 exemplaren, recent door straatwerkzaamheden sterk gereduceerd en in 2012 niet meer aangetroffen. 120-488 *TD* Amsterdam-Zeeheldenbuurt, een plant tussen stoepstenen aan Houtmankade 124-485 *TD/PW* Amsterdam-Watergraafsmeer, tot enkele tientallen planten (met kiemende exemplaren) op trottoir en straatgoot. Voorheen (en mogelijk deels nog steeds voorkomend) in: 126-485 (Oud-Diemen); 127-482 (Diemen), 125-478 (Amsterdam-Zuidoost), 120-485/120-486 (Amsterdam-Oost), 124-487 (Amsterdam-Zeeburg). *Reseda media* 123-490 *FKA* Amsterdam-Noord, een plant op

braakliggend terrein, vermoedelijk uit wilde plantenmengsel opgekomen.

Rostraria cristata – **Klein Fakkелgras** Dit typisch zuidelijk grasje is in Amsterdam thuisgeraakt en kent thans meerder vitale groeiplaatsen, die overigens in de winter 2011-2011 door de vorst aanzienlijk gereduceerd zijn. 120-488 *NvdH* Amsterdam-Brouwersgracht, tientallen planten tussen straatstenen op kade van Brouwersgracht. 119-487 *TD* Amsterdam-OudWest, honderden planten tussen straatstenen aan Da Costakade. 121-488 *TD* Amsterdam-Prinseneiland, op bekende locatie (parkeerplaats De Walvis) al sinds 2002 standhoudend. 119-486 *TD* Amsterdam-OudWest, tientallen planten op braakliggend terrein aan Bellamyplein. 139-478 *BM* Naarden-vesting, een plant langs gevelmuur Peperstraat.

Ruta graveolens – **Wijnruit** Een vaste plant die in de vroege Middeleeuwen met de benedictijnen vanuit Zuidoost-Europa meegenomen is over de Alpen en als medicinale plant in onze contreien is geïntroduceerd. Tegenwoordig is Wijnruit vooral een sierplant, die veel in geveltuinen wordt aangeplant. Daaruit verwilderd de soort in toenemende mate, en mogelijk is er ook sprake van (voorlopig beperkte) inburgering. 121-485 *NvdH* Amsterdam-De Pijp, drie planten in Van Ostadestraat. 122-486 *GP* Amsterdam-Plantage, op trottoir Hoogte Kadijk. 119-487 *TD* Amsterdam-OudWest, aan Hugo de Grootkade.

Salvia nemorosa – **Bossalie** Afkomstig uit Midden-Europa en West-Azië en in onze contreien een populaire tuinplant, die verwilderd en waarschijnlijk deels standhoudt. 120-488 *KB* Amsterdam-OudWest, aan Nassaukade. 120-484 *KB* Amsterdam-OudZuid, Reijnier Vinkeleskade. Steeds meer verwilderingen, mogelijk inburgerend 119-489 *TD* Amsterdam-Spaarndammerbuurt; twee planten bovenop spoortalud. 120-487 *EB* Amsterdam-Jordaan, in Nieuwe Leliestraat. 120-486 *BvV* Amsterdam-Kinkerbuurt, langs Jacob van Lennepkade.

Salvia pratensis – **Veldsalie** Niet oorspronkelijk in onze regio, maar (met succes) geïntroduceerd/ingezaaid in bloemrijke bermen.

Saxifraga granulata – **Knolsteenbreek**. In Nederland zeer zeldzaam en van nature een kritische soort, thans sterke bedreigde soort van extensieve hooi- en weilanden. In Amsterdamse regio (met succes) geïntroduceerd/ingezaaid in bloemrijke bermen onder meer: IJburg, Zeeburgereiland, Diemen, Rivierenbuurt, Watergraafsmeer, Spaarndammerbuurt en Osdorp/Sloten.

Scutellaria altissima – **Groot glidkruid** Deze Zuid-Europese soort, die lijkt op **Trosgluidkruid** *Scutellaria columnae*, beidt zich naar West-Europa uit. In Amsterdam is deze soort in heemparken geïntroduceerd (Piet Wiedijkpark, Frankendael, Amstelpark, Sloterpark, Amsterdamse Bos) en daar ligt de bron van verwildering, uitzaaiing en inburgering. *Scutellaria columnae* – **Trosglidkruid** is bekend van het binnenduengebied van Noord-Holland en in Amsterdam nog niet vastgesteld (enkele opgaven van deze soort blijken *Scutellaria altissima* te betreffen).

Scrophularia nodosa var. *trachelioides* – **Knopig helmkruid**. Een variëteit met opvallend behaarde bloestengels die in Antwerpen (waarneming.be) op een kademuur ontdekt is en ook in Amsterdam blijkt voor te komen: 119-486 *TD* Amsterdam-Kinkerbuurt, tiental planten op walmuur Bilderdijkkade.

Sedum-soorten – **Vetkruiden** Op groene daken wordt een keur aan *Sedums* aangeplant, waaronder soorten die (gemakkelijk) verwilderen, zoals *Sedum kamtschaticum* (syn. = *Sedum floriferum*), *Sedum sarmentosum* – **Dribladvetkruid** en *Sedum sexangulare* – **Zacht vetkruid** (een soort die van nature gebonden is aan het riviereengebied en daarbuiten van nature zeer sporadisch voorkomt). Bovengenoemde soorten zijn in Amsterdam in toenemende mate op straat te vinden. Ook *Sedum dasyphyllum* – **Dik vetkruid** wordt veel toegepast in *Sedum*-aanplanten en verwilderingen daarvan zijn eveneens te verwachten.

Senecio sarracenicus – **Rivierkruid** Vanuit Biebosch geïntroduceerd (mededeling Martin Camphuijsen) en in de loop der jaren langs de Amstel in noordelijk deel Amstelscheg verder verspreid geraakt. Thans op meerdere plekken ter weerszijde van, maar vooral aan westelijke oever van Amstel (121-481, 121-482, 122-481, 122-483).

Sherardia arvensis – **Blauw walstro** Al langer bekend uit het gebied van de Westelijke tuinsteden, daar veelal in open randen van gazons (zie Flora-atlas van de regio Amsterdam). 117-485 *FKA* Amsterdam-Slotervaart, in schrale grasvegetatie bovenop talud langs sloot ten hoogte van Schipluidenlaan.

Silene coronaria – **Prikneus** Een tuinplant die letterlijk de perken te buiten gaat en steeds vaker op straat te vinden is. Prikneus is min of meer een vaste plant met helder roze (magenta) bloemen en opvallend wollig rijsgroene bladeren. De soort groeit op droge, arme grond en houdt ook prima stand op stenige plekken. In urbaan gebied, zoals in Amsterdam, is sprake van uitbreidende populaties (de soort zaait zichzelf uit) met inburgerende planten.

Silene noctiflora – **Nachtkoekoeksbloem** In Nederland (zeer) bedreigde soort. Opmerkelijke vondst in 117-486 *FKA/PvdW* Amsterdam-Slotervaart, twee exemplaren op braakliggend bouwterrein. Zie ook: w.nl/view/56060175. Voor 1950 meermaals in Amsterdamse regio gevonden, de afgelopen decennia ontbrekend.

Silene schafta – **Lijmkruid** Soort uit de Kaukasus, in Amsterdam meermaals verwilderend, mogelijk inburgerend. Nieuw in: 125-487 *CB* Amsterdam-Zeeburg, op de stoep van Scheepstimmermanstraat.

Sinapis alba – **Witte mosterd** Een eenjarige soort, die als drachtplant voor bijen (de populariteit van stadsbijen is groeiende en daarmee ook diverse soorten die nectar en stuifmeel kunnen leveren) steeds vaker in geveltuinen wordt ingezaaid samen met onder meer *Phacelia tanaecetifolia* en *Borago officinalis*.

Sisymbrium strictissimum – **Rechte raket** Tweede vondst in Nederland, eerder in 1966 (Leiden). Een overblijvende soort uit Midden-Europa met stevige, rechtopstaande tot een meter hoge stengels. 121-485 *TD* Amsterdam-De Pijp, drie planten op trottoir bij fietsenrek in Dusartstraat / hoek Van Ostadestraat.

Sisymbrium irio – **Brede raket** *TD* In Nederland uiterst zeldzaam; lange tijd alleen standvastig in Dordrecht; recent inburgerend in enkele andere steden, onder meer in Rotterdam en Amsterdam. In Flora-Atlas van de regio Amsterdam is nog slechts sprake van een adventieve vondst (114-484). In de hoofdstad thans uitbreidend en zeker op zes vaste plekken: 124-486 *TD* Amsterdam-Zeeburg, 30-tal planten op binnenplaats aan Van Eesterenlaan. 118-488 *TD* Amsterdam-Bos en Lommer, 30-tal planten op trottoir en langs gevelmuur op hoek van Leeuwendalersweg en Hofwijckstraat. 119-488 *TD* Amsterdam-Waterwijk, een plant in geveltuin. 120-485 *TD* Amsterdam-Oudzuid, drie vindplaatsen met enkele tientallen planten in resp. Johannes Verhulststraat, Jacob Obrechtstraat ter hoogte van Palestinastraat en Breitnerstraat.

Smyrnium olusatrum – **Zwartmoeskervel** Opvallende vondst van deze in Nederland uiterst zeldzame soort, die alleen op Texel een historische en vaste groeiplaats heeft. Voor het eerst in Amsterdam waargenomen: 123-486 *MB* Amsterdam-Plantage, vijf planten op oever aan Plantage Muidergracht.

Solanum pseudocapsicum – **Oranje appelboompje** Opvallende nachtschade, die als sierplant wordt aangeboden, met stervormige witte bloemen in de zomer, gevolgd door forse, oranje, giftige bessen. De soort is afkomstig uit Zuid-Amerika, waar hij tot bossige struiken uitgroeit. In onze contreien wordt deze vorstgevoelige plant vooral als laagblijvende (tot hooguit 60 cm) eenjarige aangeboden. In Amsterdam is deze nachtschade meermaals op straat aangetroffen: 119-487 *TD* Amsterdam-Oudwest; een plant langs gevelmuur Hugo de Vrieskade. 120-489 *TD* Amsterdam-Zeeheldenbuurt, twee planten langs gevelmuur Zoutkeetsplein. 120-485 *TD* Amsterdam-OudZuid, in geveltuin aan Jacob van Obrechtstraat, een groot aantal spontaan gekiemde, deels flink uitgegroeide exemplaren, naast enkele 'moederplanten'.

Soleirolia soleirolia – **Slaapkamergeluk** Slaapkamergeluk, is een minuscule plantje, dat behoort tot de brandnetelfamilie. De soort komt uit Zuid-Europa en is endemisch voor de Balearen. In Noordwest-Europa, waaronder Nederland, is dit plantje recent ingeburgerd. Het plantje groeit daarbij op min of meer beschaduwde, vochtige stenige plekken, meest

in steegjes, tuingangen, hofjes, etc. In Amsterdam wordt de soort relatief veel aangetroffen, er zijn tientallen groeiplaatsen bekend, met recent ook weer diverse nieuwe vestigingen.

Sorghum halepense – **Wilde sorgo** Nieuwe vondsten: 119-487 TD Amsterdam-Bos en Lommer, enkele plangs langs zonnige gevelmuur. 122-486 TD Amsterdam-Plantage, langs zonnige gevelmuur aan Entrepotdok.

Sporobolus africanus Een Zuid-Afrikaans gras, treedt in Australië invasief op, in Groot-Brittannië plaatselijk op ruige, vochtige plekken inburgerend. Een vondst in: 119-485 NS Amsterdam-Vondelpark, herkomst en status vooralsnog onduidelijk.

Stipa tenuissima – **'Fijn vedergas'** Een siergras die veel wordt aangeplant, in geveltuinen en in het openbaar groen. Recent is er in Ur sprake van verwildering en mogelijk inburgering: in Amsterdam in Watergraafsmeer (124-484 PW), verwilderende populatie (vanuit geveltuin) met twee forse planten op straat en verder verspreid op trottoir langs gevelmuren diverse nieuwe kleine polletjes (zeker 16 exemplaren). Een verwante, maar aanzienlijk forsere soort is: *Achnatherum (Stipa) calamagrostis* 119-487 LD/OFG Amsterdam-De Baarsjes / Lumeijstraat, verwilderend vanuit geveltuin. Dit siergras is inheems in de alpen en de gebieden rond de Middellandse Zee. NB: Er worden nog twee andere *Achnatherum*-soorten verkocht met veel minder lange haren op de lemma.

Sutera cordata – **Tapijtbloem** Verwilderend in urbaan gebied, maar niet standhoudend (blijft afhankelijk van jaarlijkse aanvoer). Nieuwe vondsten: 122-486 TD Amsterdam-Plantage, op trottoir Matrozenhof. 119-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt, op stoep langs gevelmuur Groen van Prinstererstraat. 119-487 TD Amsterdam-De Baarsjes, op trottoir bij Bestevaerstraat. 119-486 TD Amsterdam-OudWest, op trottoir Jan Pieter Heijestraat en op trottoir onder bankje in Kinkerstraat.

Thalictrum minus – **Kleine ruit** 117-485 FKA Amsterdam-Slotervaart, vier planten aan bovenkant slootalud. Schijnbaar spontane vestiging, mogelijk met duinzand hier aangevoerd.

Thalictrum aquilegifolium – **Akeleiruit** In Nederland verwilderend, komt oorspronkelijk uit Midden- en Oost-Europa. 120-488 TD Amsterdam-Westerpark, op bestrate delen van Westergasfabriekterrein, vanuit aanplant een tiental gekiemde exemplaren.

Torilis japonica – **Heggendoornzaad** 124-482 MB Amsterdam-Duivendrecht, langs spoorbaan.

Trachelium caeruleum – **Halsbloem** Halsbloem komt van nature voor op vochtige en beschaduwde rotsen en oude muren in Portugal, Spanje en Italië. Voor het eerst inburgerend vastgesteld in Amsterdam (2004), sindsdien op acht vestigingsplekken in hoofdstad en ook elders in Randstad (Middelburg, Haarlem, Den Haag, Leiden, Alkmaar), vrijwel steeds op oude (wal- en kade)muren. De winter van 2011/2012 zorgde voor een flinke reductie van het aantal planten, waarbij hele populaties verloren zijn gegaan. Momenteel is onduidelijk of en in welke aantallen de soort nog in de hoofdstad voorkomt.

Tragopogon dubius – **Bleke morgenster** Op open, tamelijk droge gronden op spoorwegterreinen, op spoordijken, in wegbermen en op industrieterreinen. In Amsterdam vooral een spoorwegplant, die zich steeds verder uitbreidt. Veel meldingen: 111-494 / 114-488 / 115-488 / 115-491 / 116-489 / 116-494 / 117-483 / 117-486 / 117-487 / 117-489 / 118-483 / 119-483 / 120-489 / 121-488 / 122-487 / 124-487 / 125-482.

Trifolium aureum – **Akkerklaver** 115-473 EB/WB Uithoorn-Legmeer-west / Faunalaan, in grazige open vegetatie, hoog op oeverkant. Mededeling van Eric Brandes en Walter Brusse: "In deze wijk wordt veel ingezaaid; deze soort komt echter slechts op deze ene plek voor en in een aantal, dat hij er ook in eerdere jaren heeft gestaan." Akkerklaver komt nature in heel Europa voor, behalve in het noorden, op zonnige plekken in graslanden, akkers en rotsige hellingen. De soort lijkt veel op liggende klaver, maar de stengels van deze plant zijn steviger en staan rechter overeind.

Trifolium incarnatum subsp. *molinerii* – **Wilde inkarnaatklaver** 119-486 TD Amsterdam-

OudWest, een exemplaar aan gevelmuur Kinkerstraat. Inkarnaatklaver is een Zuid-Europese plant; *subsp. incarnatum* wordt veel als voederplant gekweekt en als zodanig aangevoerd. Dat geldt waarschijnlijk niet voor *subsp. moleneri*, een ondersoort met zalmroze bloemen. Dit taxon heeft eveneens een mediterrane verspreiding en komt ook meer noordelijk voor tot in zuidelijk Groot-Brittannië.

Trifolium scabrum – **Ruwe klaver** 120-486 TD Amsterdam-Oud-West / Da Costakade, twaalf planten op plaveisel aan rand van parkeervak nabij walmuur. Eerste vondst van deze soort in Amsterdam! Verrassende ontdekking van deze in ons land zeer zeldzame, sterk aan de kustduinen van Zuidwest-Nederland gebonden plant. Er zijn nagenoeg geen binnenlandse vondsten van deze klaver bekend, ook niet in een ver verleden (voor 1950).

Umbilicus rupestris – **Muurnavel** Een opvallende verschijning op rotsen en oude muren en een typische soort van het Middellandse-Zeegebied en de Atlantische kustzones van de Britse eilanden en Frankrijk. In 2004 werd deze soort op een kademuur aan het Entrepotdok (122-486) ontdekt: de eerste natuurlijke vestiging in Nederland! (opgaven bij Breugel nabij Eindhoven (1985-1992) en later bij Oegstgeest hebben betrekking op exemplaren in tuinen)¹. De soort wist zich nadien sterk uit te breiden: met in 2007 ruim 40 planten en in 2009 130, waarvan zes bloeiend. In de winter van 2011/2012 reduceerde de (streng) vorst bijna de gehele populatie, in de zomer bleek vrijwel alles afgestorven op een enkele plant (circa drie exemplaren) na. In 2010 was de verrassing groot toen de soort met drie exemplaren ook op het Stenen Hoofd (121-489) bleek te groeien. Waarschijnlijk hebben de planten op deze vindplaats de winter van 2011/2012 niet overleefd.

Verbascum blattaria – **Mottenkruid** Deze toorts staat in Nederland als zeer zeldzaam te boek. In en om Amsterdam zijn enkele incidentele vondsten gedaan. Recent is er sprake van een opvallende toename, waarschijnlijk deels het gevolg van inzaaiingen. 112-489 AB/GT Amsterdam-Westpoort, een plant nabij Wethouder van Essenweg. 114-472 EB Uithoorn-De Kwakel, drie planten open verwaarloosd, onbebouwd terrein. 119-489 TD Amsterdam-Westerpark, 20-tal planten op spoortalud. 117-488 TD Amsterdam-Sloterdijk (dorp), twee planten in open berm fietspad. 117-498 TD Amsterdam-Sloterdijk (NS station), flinke populatie planten (circa 40-50) in natuurlijke vegetatiestructuur zonder typische inzaaisoorten. 119-484 TD/RB Amsterdam-OudZuid, twaalf planten (bladrozetten) op Raphaëlplein, op dezelfde locatie waar in 2002 nog ruim 100 exemplaren groeiden.

Verbascum chaixii Een Centraal- en Zuid-Europese soort. 120-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt, een plant op braakliggend bouwterrein in Van Beuningestraat. Aanvankelijk aangezien als witbloeiende vorm van Zwarte toorts *Verbascum nigrum*. Daarvan te onderscheiden door typische bladvorm: bij *chaixii* is de bladvoet versmald tot afgerond en bij *nigrum* hartvormig.

Verbascum phoeniceum – **Paarse toorts** Een Midden-Europese soort. 116-487 PDE Amsterdam-Slotermeer, een plant enkele jaren achtereen (van 2008 t/m 2011) op plaveisel aan Noordzijde Sloterplas.

Veronica spicata, *V. longifolia* en hybriden **Aarereprijs** en **Lange ereprijs** Soorten in stedelijk gebied zijn niet/moeilijk op naam te brengen.

Viola riviniana f. *purpurea* (syn f. *labradorica*) – **'Purper' bosviooltje** Is een purperbladige variëteit van het 'gewone' **Bleeksporig bosviooltje**. Deze cultuurvorm wordt veel als sierplant in tuinen aangeplant, Woekert op goed doorlatende, vocht vasthoudende bodem en is heel geschikt voor een bostuin of wilde tuin. Verwilderd in Amsterdam lokaal en vormt daarbij soms omvangrijke inburgerende populaties vooral op beschaduwde plekjes langs gevelmuren, in vochtige heggen en op binnenplaatsen en tuingangen.

Vulpia bromoides – **Eekhoorngras** 121-489 TD Amsterdam-Westerdoksdiijk, nieuw voor het Stenen Hoofd, hier samen met *Vulpia myuros*, *Anisantha diandra* en *Apera interrupta*.

Vulpia membranacea – **Zandlangbaardgras** 138-475 PW Hilversum; langs wandelpad in het

¹ In België is de soort recent ook voor het eerst vastgesteld, weliswaar op een tuinmuurtje, maar hier wel schijnbaar spontaan. Zie Dumortiera (2005) 84: 24.

natuurontwikkelingsgebied Zanderij Crailoo. 149-479 *JJS/NvdH/SG* Huizen-Stichtse Brug, op zandstrandjes flinke groeiplaatsen van enkele honderden planten.

Xanthium strumarium – **Late stekelnoot** De belangrijkste vindplaatsen van deze soort in de Amsterdamse regio liggen traditioneel in het Westpoortgebied. Recente meldingen: 111-491 *PW/MH* Amsterdam-Ruigoord, tiental planten. 116-491 *MB* Amsterdam-Westpoort, 30-tal planten langs Nieuwe Hemweg. 117-490 *GW/FKA* Amsterdam-Westpoort, langs Radarweg. 110-492 *TDa* Amsterdam-Westpoort/Afrikahaven, op braakliggend terrein aan Westpoortweg. 113-490 *TN* Amsterdam-Westpoort, in berm Westpoortweg. Buiten het Westpoortgebied gevonden: 123-486 *KB* Amsterdam-Funen, een plant. 119-481 *EB* Amstelveen/Amsterdam-Buitenveldert, een plant in berm van Kalfjeslaan.

Met dank aan alle waarnemers:

AL = meerdere waarnemers; Remko Andeweg RA; Wendy Bach Kolling WBK; Marcel Baartmans MB; Koos Ballintijn KB; Peter Bartels PB; Arjen Boerman AB; Frans van den Berg FvdB; Bertien Besteman BB; Claud Biemans CB*; Marc Bleijenveld MB; Piet Bogaard PB; Paul van den Boogaard PvdB*; Hans Bootsma HB; Kik van Boxtel KvB; Robbert Bouman RB; Eric Brandes EB; Floris Brekelmans FB; Joop van den Brink JvdB; Piet Brouwer PB; Igmar van der Brugge IvdB; Walter Busse WB; Cora Bruin CBr*; Ingmar van der Brugge IvdB; Marc Budding MBu; Bernd-Jan Bulsink BJB; Willem F. Buurmeijer WFB; Martin Camphuijsen MC; Rein Cremer RC; Norbert Daemen ND; Tom Damm TDa; Jan Willem Dekker JWD; Ton Denters TD*; Philipp Derks PDe; Paul van Deursen Pvd*; Jaco Diemeer JDi; Erik van Dordrecht EvD; Josie Dubbeldam JDu; Arthur van Dulmen AvD; Simon Flippo SF; Floronkamp Amsterdam 2011 FKA; Gerben van Geest GvG; Piet Glasbergen PG; Sipke Gonggrijp SG; Frank van Groen FvG; Arjan de Groot AdG; Tineke Harlaar TH; Michel Inden MI; Han Jacobs HJ; Nico Jansen NJ; Paul Jeschar PJ; Elly de Jong EdJ; Nick van der Ham NvdH; Dimphie van der Heyden DvdH; Marianne van der Heyden MvdH; Valentijn ten Hoopen VtH*; Henk Hopman HH; Michel Hulspas MH; Joost Kazus JK; Ruud van Kempen RvK; Petra Kerkhof PK; Edwin Kerssens EK; Marianne Kits van Heiningen MKvH; Bart de Knecht Bdk; Thijs Knol TK; Hetty Kole HKo*; Hein Koningen HK; Sanne Koolwijk SK; Corrie van Kralingen CvK; Martin Kramer MK; Sander Lagerveld SL; Reindert Leguyt RL; Wim Leurs WL; Benno te Linde BtL; Hetty Litjens HL; Elvira van Loon EvL; Hans Mankor HM; Nora van der Meijden NvdM; Martin Melchers MM; Bert Meulenbeld BM; Saskia Molin SM; Tello Neckheim TN; Jos Neutenboom JN; Aafke van Nierop AvN; Marja van Nieuwkoop MvN; Fred Nordheim FN; John Odink JO; Lida den Ouden LdO*; Geert Peeters GP; Simon Pepping SP; Annet Planten AP; Hella Pomarius HP; Erwin Reinstra ER; Roos van Rosmalen RvR; Arnout-Jan Rossenaar AJR; Rina Ruesink RR; Coen de Rijk CdR; Nico Schonewille NS; Hans Schut HS; Arien Slagt AS; Jaap-Jan Spaargaren JJS; Wouter Teunissen WT; Jan Timmer JT; Loes en Wim Timmer LWT; Geert Timmermans GT; Wim Ursum WU; Ank Veenis AV; Elza Vis EV; Annelies Visser AV*; Fred Vogelenzang FV; Bart Vreeken BV; Gerard en Henny Vriens GHV; Wim Vuik WV; Hanneke Waller HWa; Petra van der Wiel PvdW; Gerrit Welgraven GW; Jan Willem Wertwijn JJW; Peter Wetzels PW; Rutger Wilschut RW; Hans Wijnberg HW; Nel Ypenburg NY; Ger van Zanen GvZ; Nirk Zijlmans NZ; Casper Zuyderduyn CZ; en de Werk- en adviesgroep muurplanten (leden *) WMP.
WNL = waarneming.nl*